

PEFC N 02:2022

Norsk PEFC Skogstandard

Organisasjon

Vedtekter for PEFC Norge

PEFC N 06

Prosedyrer for utvikling og revisjon av Norsk PEFC sertifiseringssystem

PEFC N 07

Veiledning for notifisering av sertifiseringsorganer

Skogsertifisering

PEFC N 01

Norsk PEFC sertifiseringssystem for bærekraftig skogbruk

PEFC N 02

Norsk PEFC Skogstandard

PEFC N 03

Krav ved gruppesertifisering

PEFC N 04

Krav til sertifiseringsorganer og akkrediteringsorgan

PEFC N 05

Ordliste og definisjoner

Sporbarhet og Logobruk

PEFC ST 2002 Chain of Custody for Forest and Tree based products - requirements

PEFC ST 2003 Certification Body Requirements - Chain of Custody

PEFC ST 2001
Trademark rules

www.pefc.no

Forord:

Revisjon av PEFC Norges skogsertifiseringssystem

PEFC skogsertifiseringssystemet revideres hvert 5.år og PEFC Norge startet revisjonsprosessen 14. februar 2020 med åpen invitasjon for innspill til prosessen og deltakelse i arbeidskomite.

Arbeidskomiteen har i perioden juni 2020 til juni 2022 revidert Norsk PEFC Skogstandard og øvrige standarder som inngår i systemet.

Arbeidskomiteen har bestått av representanter fra følgende organisasjoner:

- Fellesforbundet
- Friluftsrådernes Landsforbund
- Kvinner i skogbruket
- Maskinentreprenørenes Forbund
- Natur og Ungdom
- Norges Skogeierforbund
- NORSKOG
- Norsk Friluftsliv
- Statskog SF
- SABIMA
- Skognæringa Kyst
- Treforedlingsindustriens Bransjeforening
- Treindustrien
- WWF
- ZERO

I tillegg har følgende vært representert med observatører i arbeidskomiteen:

- Miljødirektoratet
- Landbruksdirektoratet
- NIBIO
- NINA
- Skogkurs
- Statsbygg

Oslo, 30. juni 2022

Copyright notice

© PEFC Norge 2022

Dette dokument er copyright beskyttet av PEFC Norge. Dokumentet er fritt tilgjengelig på PEFC Norge's hjemmeside eller ved henvendelse til PEFC Norge.

Det er ikke tillatt å gjøre endringer eller tilføyelser i dokumentet, og det er heller ikke tillatt å reproducere eller kopiere dokumentet for kommersiell bruk uten tillatelse fra PEFC Norge.

Den offisielle versjonen av dokumentet er norsk, men er også oversatt til engelsk.

Dersom det er uoverensstemmelser mellom norsk og engelsk versjon, er det den engelske versjonen – godkjent av PEFC Council – som er referansen.

Dokumentets tittel:	Norsk PEFC Skogstandard
Dokument nummer:	PEFC N 02:2022
Godkjent av:	PEFC Norge
Godkjent dato:	18.08.2022
Ikrafttredelse:	01.03.2023
Overgangsperiode/-frist:	01.03.2024
Dato for neste periodiske revisjon:	18.08.2027

Innhold

Forord:.....	1
Norsk PEFC Skogstandard	4
Forvalteransvar og planlegging	5
Kravpunkt 1. Forvalteransvar og skogsertifiseringsavtale	5
Kravpunkt 2. Arbeidskraft og sikkerhet	6
Kravpunkt 3. Planlegging i skogbruket.....	7
Kravpunkt 4. Landskapsplan	9
Kravpunkt 5. Skogsveger.....	11
Kravpunkt 6. Friluftsliv	12
Kravpunkt 7. Samiske rettigheter	13
Kravpunkt 8. Bevaring av skogarealet	15
Kravpunkt 9. Genbevaring – skogstrær	16
Kravpunkt 10. Åpenhet om miljøinformasjon	16
Hogst og skogbrukstiltak.....	17
Kravpunkt 11. Hogst	17
Kravpunkt 12. Avfall og forurensning	18
Kravpunkt 13. Livløpstrær og døde trær	19
Kravpunkt 14. Terrengetransport	20
Kravpunkt 15. Langsiktig virkesproduksjon	21
Kravpunkt 16. Markberedning.....	23
Kravpunkt 17. Treslagsfordeling	25
Kravpunkt 18. Bruk av plantevernmidler	25
Kravpunkt 19. Gjødsling og næringsbalanse.....	26
Kravpunkt 20: Bruk av utenlandske treslag	27
Kravpunkt 21. Påskoging og treslagsskifte.....	28
Særskilte miljøverdier	29
Kravpunkt 22. Nøkkelbiotoper.....	29
Kravpunkt 23: Biologisk viktige områder	31
Kravpunkt 24: Hensyn til rovfugler og ugler	32
Kravpunkt 25. Hensyn til tiurleik.....	34
Kravpunkt 26. Hensyn til andre hekkende fugler	35
Kravpunkt 27. Vannbeskyttelse	36
Kravpunkt 28. Myr og sumpskog	37
Kravpunkt 29. Brannpåvirket skog.....	38
Kravpunkt 30. Kulturminner og kulturmiljøer	39
Forklaringer	41

Norsk PEFC Skogstandard

Norsk PEFC Skogstandard for bærekraftig norsk skogbruk har 30 kravpunkter.

Kravpunktene

Hvert kravpunkt har en kort beskrivelse av hva man ønsker å oppnå. Videre har kravpunktene beskrivelser av konkrete krav. Kravpunktene er beskrivelse av hva skogeier må oppfylle for å nå målene om bærekraftig forvaltning. Krav kan være presisering av lovpålagte plikter knyttet til forvaltning av skogeiendommen generelt. Det kan også være krav til planlegging eller dokumentasjon på eiendomsnivå og konkrete krav som skal følges ved gjennomføring av hogst og skogbehandling. Kravene gjelder for hele skogeiendommen det er inngått sertifiseringsavtale for.

Gjennomgang av kravpunktene

Kravpunktene presenteres under disse hovedtemaene:

Forvalteransvar og planlegging

Gjennomføringen av bærekraftig skogbruk etter kravpunkter i Norsk PEFC Skogstandard skjer best når man har en godt oppdatert skogbruksplan og gode planrutiner. Stadig færre skogeiere gjennomfører de praktiske tiltakene på eiendommen selv – like fullt har skogeier ansvaret for at tiltakene blir utført på best mulig måte, både for skogeier selv og for storsamfunnet. Kravpunktene knyttet til forvalteransvar og planlegging har fokus på ansvar og planlegging som gjelder langsiktig forvaltning av skogeiendommen.

Hogst og skogbrukstiltak

Alle tiltak knyttet til hogst og stell av skogen krever et bevisst forhold til gjennomføring og hensyn til andre interesser. Kravpunktene knyttet til hogst og skogbrukstiltak er knyttet til planlegging og gjennomføring der arbeidet skal gjøres.

Særskilte miljøverdier

Samtidig som man gjennom skogbehandlingen sikrer at framtidsskogen er i god hevd, skal man ivareta hensyn til biologisk mangfold, kulturhistoriske verdier og verdier knyttet til friluftsliv og opplevelse. Det er for sent å tenke seg om når et tre eller ett helt bestand er hogd! I mange tilfeller må man kjenne konsekvenser av tiltak ut over selve driftsområdet. Kravpunktene knyttet til særskilte miljøverdier skal ivareta at skogeier planlegger og tar hensyn der en etter dagens kunnskap vet at det har størst effekt.

I tillegg til selve kravpunktene er det i vedlegg til selve skogstandarden, gitt noen forklaringer for å unngå uklarhet og feilaktig tolkning av kravpunktene.

Forvalteransvar og planlegging

Kravpunkt 1. Forvalteransvar og skogsertifiseringsavtale

Kravpunktet skal sikre at skogeier planlegger og gjennomfører skogbrukstiltak i samsvar med lovverket og at salg av tømmer til PEFC sertifisert tømmerkjøper gjennomføres i samsvar med undertegnet avtale.

Krav:

Forvalteransvar

Skogen skal forvaltes bærekraftig, slik at den gir økonomisk avkastning til skogeier, lokal og nasjonal verdiskaping og et positivt klimabidrag, samtidig som hensynet til friluftsliv og miljøverdier ivaretas.

Bærekraftig skogforvaltning står sentralt i FNs 17 bærekraftsmål og er skrevet direkte inn i delmål 15 – livet på land. Helheten av bærekraftsmålene er avgjørende viktig og skogen kan bidra til en mer bærekraftig verden på mange måter. For PEFC skogsertifisering er hovedfokus på *samarbeid* (delmål 17), *klima* (13), *livet på land* (15), *god helse og livskvalitet* (3) og *ansvarlig produksjon og konsum* (12).

Skogeier som etter Lov om eiendomsregistrering (matrikkellova) har eiendomsrett til skogen er ansvarlig for at planlegging og gjennomføring av skogbrukstiltak skjer i samsvar med lover og forskrifter som regulerer skogbruk og Norsk PEFC Skogstandard. Skogeier er også ansvarlig for at den som utfører arbeid i skogen har kunnskap om skogens kjente kulturminner og miljøverdier.

Også der det er meldeplikt eller søknadsplikt for hogst eller skogbrukstiltak skal skogeier planlegge tiltakene slik at de er i samsvar med kravene i Norsk PEFC Skogstandard. Gjennomføringen av tiltakene skal i tillegg være i tråd med eventuelle krav satt av skogbruksmyndighetene ved behandlingen av meldingen/søknaden. Der det ikke er meldeplikt for hogst eller skogbrukstiltak har skogeier plikt til å ha oversikt over miljøverdier og å ta hensyn, om nødvendig ved å avstå fra hogst.

Skogeiers ansvar og kunnskapsplikt gjelder uavhengig av egen kompetanse. Har ikke skogeier tilstrekkelig kompetanse, må slik kompetanse skaffes til veie. Skogeiers ansvar er begrenset til de opplysningene som er tilgjengelige i offentlige registre eller er av en slik art at det er naturlig at skogeier er kjent med opplysningene.

Gjennom skogforvaltningen skal en sørge for tilstrekkelig beskyttelse av skogen mot ulovlig hogst, ulovlig arealbruk, ulovlig initierte branner og andre ulovlige aktiviteter.

Skogeier skal forvalte skogen ut fra relevante vitenskapelige forskningsresultater og der det er hensiktsmessig å bruke lokal kunnskap og erfaring om skogbruk og skogbehandling.

Skogeier har plikt til å bidra til finansiering av fellestiltak for kunnskapsutvikling i skogbruket.

Skogsertifiseringsavtale

Før salg av tømmer kan skje, skal det ved gruppesertifisering foreligge underskrevet skogsertifiseringsavtale som regulerer plikter og ansvar knyttet til etterlevelse av Norsk PEFC Skogstandard. Ved inngåelse av skogsertifiseringsavtale plikter skogeier å opplyse om forhold ved eiendommen som kan ha betydning for etterlevelsen av skogstandard. Det kan være informasjon om åpne avvik og informasjon eller klager fra eksterne.

Kravpunkt 2. Arbeidskraft og sikkerhet

Kravpunktet skal sikre at skogbrukstiltak i skogeiers egen regi og som bestilling utføres iht. gjeldende lover og forskrifter om arbeidsmiljø og sikkerhetsbestemmelser, likestilling og diskriminering

Krav

Skogeier som utfører hogst eller andre skogbrukstiltak i egen skog skal ha relevant kunnskap om arbeidsteknikk, sikker bruk av anvendt utstyr og offentlige bestemmelser om vern av helse, miljø og sikkerhet

Skogeier skal påse at skogbrukstiltak utført som bestilling dokumenteres i tråd med offentlige bestemmelser om vern av helse, miljø og sikkerhet og i samsvar med norske tariffbestemmelser og gjeldende norsk lovverk. Avtale om skogbrukstiltak skal normalt skje skriftlig mellom partene. Likestilling skal fremmes og lovkrav om likestilling og forbud mot diskriminering skal følges.

Skogeier er ansvarlig for at de som utfører hogst og skogbrukstiltak har tilstrekkelig kompetanse. Kompetansen hos egne ansatte og innleid arbeidskraft skal fortrinnsvis være på nivå med relevante kompetansemål for det aktuelle arbeidsfeltet i fag- og yrkesutdanningen for skogfaget. For praktiske oppgaver vil Aktivt Skogbruks-kurs, opplæring gjennom Skogskolen (digital kursserie) eller tilsvarende være dekkende.

Kravpunkt 3. Planlegging i skogbruket

Kravpunktet skal sikre at både den langsiktige og operative planleggingen i skogbruket ivaretar de krav som er stilt til bærekraftig forvaltning av skogressursene.

Krav

Mål for planleggingen

Planleggingen skal sikre at eiendommen på kort og lang sikt forvaltes i tråd med de krav som er satt i Norsk PEFC Skogstandard.

Planlegging og gjennomføring av skogbruksaktivitet på eiendommen skal være basert på et mål om å drive et langsiktig og bærekraftig skogbruk som ivaretar hensynene til:

- skogeiers økonomiske avkastning
- langsiktig skogproduksjon
- framtidige avvirkningsmuligheter
- variasjon i hogstformer
- skogens bidrag til opptak og lagring av karbon
- biologisk mangfold
- friluftsliv
- kulturminner
- erosjon- og rasfare
- vannressurser
- gytebekker for anadrom laksefisk
- vassdrag med elvemusling
- arealer viktige for reindrift

Gjennom planleggingen skal skogeier avklare om det er spesielle langsiktige mål for skogeiendommen knyttet til de over nevnte hensyn/ interesser.

Vitenskapelige forskningsresultater skal tas med i vurderingsgrunnlaget i forbindelse med planlegging og utarbeidelse av skogbruksplaner.

Langsiktig, strategisk planlegging

Skogeier skal ha en skogbruksplan eller tilsvarende tilpasset eiendommens størrelse og bruk av skogarealet. Alle skogeiendommer skal enten ha:

- en skogbruksplan med miljøregistreringer, jf. kravene i forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging, som revideres fortløpende eller hvert 15-20 år, eller
- en miljøplan, jf. kravpunkt 22, som sammen med kontinuerlig oppdaterte data fra ulike databaser legges til grunn for den langsiktige planleggingen av eiendommen. Krav om revisjon av miljøplanen følger av kravpunkt 22.

Følgende skal være tilgjengelig for den langsiktige, strategiske planleggingen i skogbruket:

- Kart som viser eiendomsgrenser, topografi, veinett i skogen, bonitet og treslag.
- Opplysninger om alder og stående volum.
- Opplysninger om områder med spesielle restriksjoner (vernskog, prioriterte arter, utvalgte naturtyper, naturreservatet m.m.).
- Nøkkelbiotoper kartfestet på eiendommen
- Angivelse av mulig gjennomsnittlig hogstkvantum de neste 30 årene.

Planleggingen skal bidra til kontinuerlig forbedring i skogbruket, bl.a. for å unngå eller redusere negative konsekvenser for de over nevnte hensyn/interesser.

Operativ planlegging

For den operative planleggingen skal i tillegg følgende være tilgjengelig:

- Stedfestede opplysninger fra offentlig miljødatabaser om:
  - truede arter
  - truede naturtyper
  - nasjonalt viktige naturtyper (A-verdi, eller tilsvarende verdisseting i Narin) etter DN Håndbok 13.
  - regionalt viktige naturtyper (B-verdi eller tilsvarende verdisseting i Narin) etter DN Håndbok 13
  - naturtyper med «sentral økosystemfunksjon» kartlagt etter Miljødirektoratets instruks
  - utvalgte naturtyper jf. naturmangfoldloven
  - prioriterte arter jf. naturmangfoldloven
- Opplysninger om kjente tiurleiker, reirplasser for rovfugler og ugler og fåtallige revirhevdende fugl jf. kravpunkt 26.
- Opplysninger om friluftslivsverdier (der kommunene har utarbeida kunnskapsgrunnlag og planer i samsvar med Miljødirektoratets opplegg):
  - kartlagte og verdsatte friluftslivsområder etter Miljødirektoratets veileder M-98
  - plan for friluftslivets ferdselsårer etter Miljødirektoratets veileder M-1992
- Viktige friluftslivsområder som med hjemmel i plan- og bygningsloven er avgrenset med markagrense eller tilsvarende eller er markert med hensynssone friluftsliv
- Opplysninger om kjente kulturminner

Rutinene for konsultasjon av eksterne kilder for miljøinformasjon ved planlegging av hogst, påskoging og treslagsskifte og markberedning er beskrevet i de aktuelle kravpunktene.

Eventuell skogbruksaktivitet i utvalgte naturtyper og på arealer med forekomst av prioriterte arter skal skje etter reglene i naturmangfoldloven.

Planlegging av skogbruk i områder hvor skogsdrift kan påvirke gyldigheten av NVE sine faresoner

Ved planlegging av drift i bratt terreng skal NVE sitt faresonekart konsulteres. Der gjennomføring av skogbrukstiltak vil påvirke en faresone for ras, skred og steinsprang negativt i områder med

bebyggelse eller viktig infrastruktur, skal aktuell ras- og skredmyndighet konsulteres. Konsultasjonen skal avklare om skredmyndigheten ønsker å inngå avtale om en spesiell forvaltning av denne skogen, som ivaretar skogens sikringsfunksjon over tid. Dersom aktuell myndighet ønsker en slik avtale, skal skogeier stille seg positiv til å få på plass en slik avtale.

Skog- og miljødata er tilgjengelig informasjon i offentlige databaser. Et sammendrag eller et utdrag av skogbruksplanen skal, på forespørsel, gjøres offentlig tilgjengelig. Opplysninger av konfidensiell art kan utelates, jf. miljøinformasjonsloven.

Kravpunkt 4. Landskapsplan

Kravpunktet skal sikre at det tas hensyn på landskapsskala til ulike interesser på større skogteiger.

Krav

Sammenhengende teiger over 10.000 dekar produktiv skog skal ha landskapsplan, som skal revideres minst hvert 15. år

For sammenhengende teiger med over 10.000 dekar produktiv skog, skal det være utarbeidet en egen landskapsplan som viser hvordan bestandsovergripende, landskapsøkologiske hensyn ivaretas ved planlegging og forvaltning av skogen. Eksisterende landskapsplaner skal være oppdatert i samsvar med standarden innen utgangen av 2024, og deretter revideres minst hvert 15. år.

I tillegg til mest mulig oppdaterte data om skogen, skal planleggingen ta utgangspunkt i en vurdering av utviklingen av skogen i forrige planperiode, erfaringer knyttet til skogbehandling, innspill fra ulike interesser og oppfølging av planen i perioden, samt nytt regelverk og ny kunnskap.

Hovedformålet med planen er å klargjøre utfordringer, muligheter og interessekonflikter mellom ulike brukerinteresser, og å utarbeide en langsiktig strategi for forvaltning av teigen som sikrer en bærekraftig ressursforvaltning og et positivt klimabidrag.

Planen skal vise eller omtale:

- avgrensningen av teigen
- skogressursene
- skogsveier
- mye brukte stier
- spesielt viktige områder for friluftslivet
- områder med spesielle restriksjoner (vernskog, prioriterte arter, utvalgte naturtyper, naturreservater m.m.)
- nøkkelbiotoper
- forekomster av truede arter
- forekomster av prioriterte arter
- konsentrasjoner av minst fire ulike, skoglevende NT-arter som har skogbruk som kjent påvirkningsfaktor innenfor et areal på 10 dekar.
- nasjonalt viktige naturtyper (A-verdi, eller tilsvarende verdisetting i Narin) etter DN Håndbok 13.

- regionalt viktige naturtyper (B-verdi eller tilvarende verdisetting i Narin) etter DN Håndbok 13
- naturtyper med «sentral økosystemfunksjon» kartlagt etter Miljødirektoratets instruks, med registrerte NiN- egenskaper, som indikerer at det kan være viktige livsmiljøkvaliteter
- viktige viltbiotoper
- truede naturtyper
- utvalgte naturtyper
- viktige kulturminner
- områder med spesiell fare for erosjon og ras
- områder med spesiell betydning for beskyttelse av vannressurser.
- gytebekker for anadrom laksefisk og vassdrag med elvemusling
- arealer viktige for reindrift

De ulike verdiene skal beskrives i planen og det skal utarbeides en strategi for forvaltning av teigen som sikrer at de ulike interessene blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte. Herunder skal det utarbeides:

- en avvirkningsstrategi, inkl. et beregnet mulig gjennomsnittlig hogstkvantum i planperioden.
- en investeringsstrategi som sikrer en tilfredsstillende infrastruktur i skogen, en langsiktig bærekraftig ressursforvaltning og et positivt klimabidrag.
- retningslinjer for gjennomføring av ulike skogbrukstiltak. Disse skal bl.a. omfatte retningslinjer for valg av hogstform, herunder hvordan omfanget av lukket hogst kan økes på eiendommen. Dette kan både være arealer som i dag er egnet for lukket hogst eller som ved bevisst stell kan bli egnet for det

For teiger med krav til landskapsplan skal minst 5 % av skogen avsettes som biologisk viktige områder jf. kravpunkt 23.

Et sammendrag eller et utdrag landskapsplanen skal, på forespørsel, gjøres offentlig tilgjengelig. Opplysninger av konfidensiell art kan utelates, jf. miljøinformasjonsloven.

Kravpunkt 5. Skogsveger

Kravpunktet skal sikre at skogsveger bygges på en slik måte at det gis gode skogbruksmessige løsninger samtidig som friluftsliv- og miljømessige forhold ivaretas.

Krav

Ved planlegging og bygging av skogsveger skal hensyn til friluftsliv, kulturminner, biologisk mangfold og fare for flom, erosjon og løsmasseskred vektlegges, i tillegg til skogbruksmessig og annen næringsmessig nytte.

Det skal ikke bygges veg i nøkkelbiotoper og avsatte biologisk viktige områder (BVO) uten at det på forhånd er avklart at det kan gjøres og erstatningsareal av minst like god kvalitet er avsatt, jf. kravpunkt 23 «Biologisk viktige områder» og rutinene for endring av nøkkelbiotoper i kravpunkt 22 «Nøkkelbiotoper».

Det skal ikke dannes hindringer for naturlige vannløp og fiskevandring

Trasévalg og vegstandard skal planlegges slik at naturinngrepene blir minst mulig. Linjeføringen skal i størst mulig grad tilpasses landskapet og vegen skal bygges lett i terrenget og i tråd med prinsippene i hovedplan vei der det foreligger.

Ved planlegging av nye veganlegg skal skogeier dokumentere at veibygging over områder med registrerte spesielle miljøverdier unngås.

I større sammenhengende skogarealer med lite omfang av tekniske inngrep og som er spesielt viktig for biologisk mangfold eller friluftsliv, skal nye skogsbilveganlegg normalt unngås. Det kan søkes PEFC Norge om dispensasjon.

I marginale skogstrøk med vesentlige miljø- og friluft- eller reindriftsinteresser skal enkle vegløsninger som traktorveger og vinterbilveger prioriteres.

Kravpunkt 6. Friluftsliv

Naturopplevelse er en vesentlig del av friluftslivet. Kravpunktet skal bidra til å sikre mulighetene til ferdsel og naturopplevelse i skog.

Krav

Friluftslivsinteressene skal tillegges særlig vekt i viktige friluftslivsområder blant annet ved valg av hogstform og flatestørrelse, og ved å unngå kjøreskader på stier. Med viktige friluftslivsområder forstås områder som med hjemmel i plan- og bygningsloven er avgrenset med markagrense eller tilsvarende eller er markert med hensynssone friluftsliv, og andre tettstedsnære skogområder og utfartsområder med tilsvarende bruk eller friluftslivsverdi.

Ved skogbrukstiltak skal det legges vekt på å ivareta opplevelseskvalitetene, særlig langs stier og skiløyper. Med stier og skiløyper menes alle stier og skiløyper som er merket, som framgår av kartserien N50 eller har tilsvarende bruk eller framstår tydelige i terrenget.

Der hogst berører preparerte skiløyper skal skiløpere varsles om dette gjennom skilting.

Allmennheten har rett til fri ferdsel, samt rett til å plukke bær og sopp innenfor de rammer som settes av friluftsløven og annet lovverk.

Næringsutøvelse på skogarealene skal gjennomføres slik at det faktiske innhold i den frie ferdselsretten opprettholdes.

Skogeier skal innen rammene av rimelig næringsutnyttning og privatlivets fred bidra til hensiktsmessige løsninger for anlegging av stier, skiløyper, rasteplasser o.l. og for uteområder for barnehager, skoler og skolefritidsordninger og for start- og målområder for orienteringsløp o.l. gi tillatelse til slike når det ikke er i strid med viktige næringsmessige eller økologiske hensyn. Dette endrer ikke rettighetsforholdene etter friluftsløven.

Kravpunktet «Vannbeskyttelse» er ikke til hinder for at det tilrettelegges fiskeplasser, rasteplasser og utsiktsplasser der dette ikke er i strid med viktige næringsmessige eller økologiske hensyn.

Kravpunkt 7. Samiske rettigheter

Kravpunktet skal sikre at samiske rettigheter ivaretas der det drives skogbruk.

Krav

Skogeier skal anerkjenne, respektere og opprettholde berørte reindriftssamers rettigheter, sedvaner og kultur i samsvar med reindrifftslovens bestemmelser, FN-erklæringen om urfolks rettigheter – UNDRIP (2007) og ILO-konvensjon 169 (1989).

Sertifikatholder skal utarbeide rutine for periodevis dialog med reindriftsnæringen med Norges Reindriftssamers Landsforbund i tråd med PEFC N 03 – Krav ved gruppesertifisering.

Skogeier må ikke utnytte sin eiendom i reinbeiteområde på en slik måte at det er til vesentlig skade eller ulempe for reindrifftsutøvelse. Før tiltak som kan bli til vesentlig skade eller ulempe for reindrifftsutøvelse blir satt i verk, skal varsel gis til det aktuelle reindriffts-distriktsstyre. Varsel skal gis senest tre uker før planlagt iverksetting. Dette gjelder der samlet påvirkning av flatehogst, gjødsling og markberedning overstiger 100 dekar i tilstøtende områder innen samme år.

Reindriffts-distriktsstyre skal uavhengig av arealomfang på tiltaket varsles ved:

- Gjødsling i områder som inngår i punkt d-f i lista under
- Markberedning i områder som inngår i punkt e-h i lista under

Dersom det er innsigelser på varslede tiltak, skal dette følges opp gjennom aktiv dialog.

Der reindrifftsamene har rettigheter skal det ved hogst og andre skogbrukstiltak tas særskilt hensyn i følgende områder:

- a) Viktige trekk- og flytteleder
- b) Oppsamlingsområder
- c) Vanskelige passasjer
- d) Viktige nødbeiteområder med hengelav i beitehøyde
- e) Beitehager
- f) Kalvingsland
- g) Lavrik mark
- h) Samiske hellige steder, offerplasser, gravplasser, kulturelt viktige stier og andre steder av særskilt kulturhistorisk betydning

Hensyn til samiske rettigheter i andre kravpunkt

Viktige nødbeiteområder med hengelav vil i de fleste tilfeller være områder opp mot skoggrensa som er omfattet av vernskogbestemmelsene etter skogbruksloven. «Ved hogst og andre tiltak skal de regler som gjelder for slik skog følges», jf kravpunkt 11 - Hogst. «I fjellskog skal det legges vekt på å fremme og opprettholde et gammelskogpreg. Ved hogst skal det derfor i størst mulig utstrekning brukes lukket hogstform (fjellskoghogst) i grandominert skog, og småflatehogst og mindre frøtrestillinger i furudominert skog». Dette kravet er viktig også for å ivareta hensyn til viktige nødbeiteområder med hengelav.

«**Lavmark** med humusdekke tynnere enn 3 cm og annen lavmark med betydning for reindriften **skal ikke markberedes**», jf. kravpunkt 16 – Markberedning. «Markberedningen skal tilpasses sted og landskap med den til enhver tid beste praktisk mulige metode og teknikk for å ta hensyn til naturmangfold, vannmiljø, karbonlagre, reindrift og friluftsliv. Flekkmarkberedning skal vurderes og foretrekkes».

«**Gjødsling** skal ikke påvirke lavrik mark», jf. kravpunkt 19 - Gjødsling

Alle **samiske kulturminner** fra år 1917 eller eldre er automatisk fredet og skal hensyntas i tråd med kravpunkt 30 – Kulturminner og kulturmiljøer.

Skogsveger i marginale skogstrøk opp mot fjellet kan gi utfordringer med hensyn til flytting av rein, reinsdyras arealbruk og trekkruiter. «I marginale skogstrøk med vesentlige miljø-, friluftsliv- eller reindriftsinteresser skal enkle vegløsninger som traktorveger og vinterbilveger prioriteres», jf. kravpunkt 5 – Skogsveger.

Kravpunkt 8. Bevaring av skogarealet

Kravpunktet skal sikre at eiendomsforvaltningen bidrar til å opprettholde skogareal tilgjengelig for skogproduksjon, karbonbinding og -lagring, friluftsliv, biologisk mangfold og andre miljøverdier.

Krav:

Konvertering av skogareal til annet arealbruk skal begrenses. Skogeier kan ikke foreta irreversibel omdisponering av mer enn fem prosent av skogarealet.

Endret arealbruk, i samsvar med lov, som ikke regnes inn i 5 %:

1. Arealer som inngår i skogbrukets infrastruktur med direkte tilknytning til skogforvaltningen som skogsbilvei, velteplass, snuplass, skogshusvær m.m.
2. Etablering av stier, skiløyper og lignende med formål å legge til rette for friluftsliv
3. Omdisponering av skog til annen arealbruk skjer hvor det med hjemmel i lov er adgang til ekspropriasjon, gitt at dette bidrar positivt til en bærekraftig samfunnsutvikling i tråd med nasjonal og regional arealpolitikk som inkluderer konsultasjon med berørte interessenter.

Skogeier skal ikke omdisponere:

- nøkkelbiotoper og avsatte biologisk viktige områder (BVO)
- truede naturtyper
- areal med spesielt høye karbonlagre (som myr, myrskog og sumpskog)
- områder med kulturminner, jf. kravpunkt 30
- områder av spesiell betydning for samisk kultur og reindrift, jf. kravpunkt 7

Arealer som er irreversibelt omdisponert etter 14. februar 2016 og som ikke er omfattet av unntakene over, medregnes i omdisponert areal.

Der omdisponering og andre tiltak krever offentlig godkjenning, skal slik godkjenning foreligge som en del av dokumentasjonen.

Ved salg og eierskifte av skogeiendom som ikke oppfyller kravpunktet, kan ny eier søke PEFC Norge om dispensasjon fra kravet, slik at eiendommen kan inngå som sertifisert. PEFC Norge kan sette vilkår for en slik dispensasjon.

Virke fra hogst på areal omregulert til utbyggingsformål eller annen irreversibel omdisponering skal ikke selges som sertifisert etter denne standard.

Skog som har fått sin produksjonsevne vesentlig redusert gjennom skogbehandlingen eller andre tiltak skal restaureres med sikte på å gjenopprette produksjonsevne og karbonbinding. Ved gjennomføring av dette skal hensyn til biologisk mangfold og friluftsliv ivaretas.

Skogbruket skal gjennomføres slik at areal tilgjengelig for friluftsliv ikke blir redusert eller vesentlig svekket i kvalitet.

Kravpunkt 9. Genbevaring – skogstrær

Kravpunktet skal sikre naturlig genetisk variasjon hos skogstrær.

Krav

Skogstrærnes naturlige genetiske variasjon skal ivaretas, både gjennom systematisk skogplanteforedling og naturlig foryngelse. Genmodifisert plantemateriale skal ikke brukes. Reglene for bruk av frø og planter i Forskrift om skogfrø og skogplanter legges til grunn.

Kravpunkt 10. Åpenhet om miljøinformasjon

Kravpunktet skal sikre åpenhet om beslutningsgrunnlaget og praktiseringen av Norsk PEFC Skogstandard.

Krav

Krav om miljøinformasjon etter miljøinformasjonsloven om data fra miljøregistreringer eller annen type miljøinformasjon knyttet til forvaltningen av skogressursene på eiendommen skal gis når det blir krevd, eller henvises til informasjon som er tilgjengelig i offentlig innsynsløsning. Informasjon skal utleveres snarest mulig og senest innen en måned etter at kravet er mottatt (jf. miljøinformasjonsloven § 18). Ved å være sertifisert gir skogeier sertifikatholder rett og plikt til å følge opp lovlige fremsatte krav om miljøinformasjon som sertifikatholder besitter, på vegne av skogeier.

Dersom interessegrupper tar kontakt med skogeier eller sertifikatholder med ønske om dialog, skal skogeier eller sertifikatholder imøtekomme dette gjennom møter eller andre hensiktsmessige måter.

Hogst og skogbrukstiltak

Kravpunkt 11. Hogst

Kravpunktet skal sikre variert bruk av hogstformer og foryngelsesmetoder som balanserer hensyn til skogeiers økonomi, friluftslivets interesser, biologisk mangfold og andre miljøverdier. Det er et mål å øke andelen lukkede hogster og småflatehogster i skoglandskapet.

Krav

Avvirkningsmulighetene kan utnyttes innenfor de rammer hensynet til økonomi, friluftsliv, biologisk mangfold, andre miljøverdier og lovverk setter.

I områder definert som vernskog etter skogbruksloven og i andre områder der hogst er regulert med egne forskrifter eller bestemmelser, skal de regler som gjelder for slik skog følges.

Valg av hogstform og gjennomføringen av hogsten skal tilpasses fremtidige klimaforhold og forholdene på stedet, slik at stabiliteten ivaretas i berørte og omkringliggende bestand, områdets miljøkvaliteter bevares, landskapshensyn ivaretas og forholdene legges til rette for en tilfredsstillende foryngelse med treslag tilpasset voksestedet.

Gruppesertifikatholder skal ha nødvendig kompetanse om lukkede hogstformer, og beskrive hvordan målet om å øke andelen lukkede hogster og småflatehogster hos sine skogeiere kan oppnås på kort og lang sikt, f.eks. ved planlegging og gjennomføring av skjøtselstiltak. Skogeier skal kunne tilbys et produkt med planlegging og gjennomføring av lukket hogst, jf. PEFC N03 – kap. 7.2.

I grandominert skog skal lukket hogst brukes der forholdene økonomisk og biologisk ligger til rette for det på stedet, også i lys av fremtidige klima- og nedbørsforhold.

Forutsetningen for bruk av lukkede hogstformer i grandominert skog på fastmark er at det kan oppnås god stabilitet hos gjenstående trær, og at hogstformen gir grunnlag for en tilfredsstillende foryngelse. I viktige friluftslivsområder skal det legges spesiell vekt på å utnytte mulighetene for bruk av lukkede hogster, gjerne kombinert med småflatehogst.

I fjellskog skal det legges vekt på å fremme og opprettholde et gammelskogpreg samt sikre foryngelse og produksjon. Ved hogst skal det derfor i størst mulig utstrekning brukes lukket hogstform i grandominert skog, og småflatehogst og mindre frøtrestillinger i furudominert skog.

I edellausvskog skal det brukes lukket hogstform. På vegetasjonstypen blåbær-eikeskog på lav og middels bonitet kan åpne hogstformer benyttes, for å fremelske furu der dette gir økt produksjon.

Så langt det er mulig av hensyn til stabilitet og foryngelse av tilstedeværende treslag, skal lukkede hogster brukes i sumpskog og myrskog, og i overgangssonen mot fastmark, jf. kravpunkt 28. Der ordinær lukket hogst ikke er mulig kan småflatehogst benyttes. Det skal ved skogbehandling legges vekt på å ivareta de økologiske funksjonene til alle myrer og sumpskoger, uavhengig av størrelse. Buskvegetasjonen er særlig viktig. Det er ikke krav om tilpasninger av hogstform for sumpskog og myrskog mindre enn 2 dekar.

Størrelse og arrondering av flatehogster og frøtrestillingshogster skal tilpasses landskapets former og linjer. I viktige friluftslivsområder skal det legges vekt på å begrense og variere størrelsen på foryngelsesflatene.

Ved tynning, forhåndsrydding og annen hogst skal stedegne trær som ikke er av økonomisk interesse spares, så lenge de ikke er vesentlig til hinder for å kunne gjennomføre driften eller vesentlig hemmer fremtidig produksjon.

Hogstavfall skal ryddes bort fra bekker, elver, vann og stier og skiløyper. Dersom ikke særskilte forhold tilsier noe annet, skal rydding foretas omgående etter avsluttet hogst. Mens hogsten pågår, skal det, for å unngå unødvendige hindringer for allmenn ferdsel, ryddes i stier og skiløyper så snart det er praktisk mulig.

Kravpunkt 12. Avfall og forurensning

Kravpunktet skal sikre innsamling og forsvarlig håndtering av alle typer avfall. Dette for å unngå forurensning av det ytre miljø ved gjennomføring av skogbrukstiltak.

Krav

Skogeier har ansvar for at minst mulig avfall og utslipp oppstår samt å påse at innsamlet avfall håndteres forsvarlig og anbringes når det stilles krav til godkjent deponi.

Alle typer avfall fra både manuelle og maskinelle skogbrukstiltak skal være fjernet etter endt arbeid.

Farlig avfall som oljer, væsker, batterier, drivstoffbeholdere og lignende skal leveres godkjent mottak.

Beste tilgjengelige teknologi (BAT) skal foretrekkes ved valg av utstyr og maskiner ved gjennomføring av skogbrukstiltak der dette er relevant ut fra risiko for forurensning og andre alvorlige miljøskader. Maskiner som benyttes i skogbruket skal tilfredsstillende utslippskrav som gjaldt på det tidspunktet de ble levert fra produsent.

Skogsmaskiner med større mengder olje under høyt trykk skal ha utstyr som begrenser utslipp til et minimum. Det skal utføres forskriftsmessig vedlikehold og forsvarlig renhold på alle maskinelle enheter.

Utslipp av olje, drivstoff og kjemikalier som kan være til skade for miljøet skal umiddelbart tettes. Større utslipp skal varsles til brannsjefen i kommunen.

Drivstoff skal sikres mot utilsiktede hendelser og lagres på godkjente og låsbare tanker. Drivstoff kan kun lagres med anbefalt minsteavstand 50 meter til nærmeste drikkevannsforekomst dersom ikke annet er bestemt.

Kravpunkt 13. Livsløpstrær og døde trær

Kravpunktet skal sikre levesteder for arter knyttet til gamle grove trær og døde trær.

Krav

Døde trær

Stående og liggende død ved av lauvtrær og furu som har vært døde i mer enn ett år, og gran som har vært død i mer enn 5 år, skal spares.

I situasjoner med store mengder død ved som følge av kalamiteter, kan nylig døde lauvtrær og furu tas ut innen to år. Dette må begrunnes og dokumenteres. Livsløpstrær skal gjensettes som normalt.

Gjensetting av livsløpstrær

Ved hogst skal det i gjennomsnitt settes igjen minst 10 livsløpstrær pr. hektar avvirket areal.

Livsløpstrær settes igjen enkeltvis eller i grupper i driftsområdet på en måte som bidrar til stabilitet. Kravet til antall livsløpstrær gjelder som gjennomsnitt for det avvirkede område, og kan omfatte flere skogbestand.

Livsløpstrærne velges blant de eldste trærne med høyest verdi for naturmangfoldet. Både dominerende treslag og eventuelt sjeldne/uvanlige treslag skal være representert. Der det er fare for stormfelling, kan inntil halvparten av livsløpstrærne av levende gran og osp kappes til høgstubbe (tre som kappes høyere enn 3 meter). For å finne stormsterke grantrær som kan fungere som livsløpstrær, kan også trær med stor barmasse og en diameter ned til ca. 20 cm brukes. Stående død gran kan inngå som livsløpstrær. Summen av stående død gran og høgstubber skal ikke utgjøre mer enn halvparten av antall livsløpstrær.

I furuskog med forekomst av brannstubber/ keloelementer skal livsløpstrær i størst mulig grad settes igjen i tilknytning til disse.

Minst 2 av livsløpstrærne skal velges blant dominerende treslag. Utover disse skal følgende trær prioriteres:

- a) Spesielt grove/gamle trær, hule trær og grove trær med utpreget vid, grovkvistet og/eller flat krone
- b) Grove/gamle trær med tydelige eldre kulturspor som hagemarkstrær, styvingstrær, beitetrær og barktatte furutrær
- c) Trær med hakkespetthull og reirfunksjon for rovfugler
- d) Rødlista treslag som ask, alm, barlind, villeple, og ulike asalarter
- e) Edelløvtrær i skoglandskapet innen boreal sone
- f) Store eksemplarer av osp, selje, rogn, lønn, lind, hegg, hassel, kirsebær, einer og kristtorn
- g) Levende trær med brannspor

I områder med mange slike trær, skal antall livsløpstrær økes utover 10 per hektar slik at viktige trær ivaretas.

Det skal ikke settes igjen livsløpstrær av utenlandske treslag. Det samme gjelder utenlandske provenienser som åpenbart ikke er tilpasset forholdene på voksestedet.

Forvaltning av livsløpstrær

Livsløpstrær tilhørende gjennomført hogst skal kartfestes. Der flere trær står i gruppe er det ikke krav til kartfesting av hvert enkelt tre. Når det er etablert en sentral database for livsløpstrær skal disse rapporteres inn.

Livsløpstrær som dør, skal forbli i skogen. Disse kan kun fjernes dersom det foreligger skriftlig offentlig pålegg om dette etter skoglovens bestemmelser om skoghygiene.

Der det er klar fare for at livsløpstrær eller døde trær kan forårsake skade på hus, bygninger og infrastruktur, eller skaper hindringer på stier og veier, kan disse felles og/eller kappes og legges til side.

Kravpunkt 14. Terrenngtransport

Kravpunktet skal sikre at terrenngskader begrenses og at utbedring skjer så raskt som mulig for å ivareta hensynet til stier og løyper og for å unngå erosjon og vannavrenning.

Krav

Ved terrenngtransport skal en legge vekt på å unngå kjøreskader som er skjemmende, vanskeliggjør ferdsel, eller kan forårsake vannavrenning og erosjon. Ved kryssing av elver og bekker med skogsmaskiner skal det legges vekt på å unngå kjøreskader som fører til erosjon ut i elva/bekken, f.eks. ved å bygge midlertidig bru.

Der vesentlig kjøreskade kan forverres, skal avbøtende tiltak herunder stans av driften vurderes. I områder med mye mark med dårlig bæreevne og hvor faren for kjøreskader er stor ved drift i sommerhalvåret, skal utdrift av tømmer fortrinnsvis skje på frossen eller godt snødekt mark. Disse tiltakene skal særlig vurderes i mye brukte friluftslivsområder og i områder med viktige miljøverdier i vann og ved stor fare for avrenning og erosjon.

Det skal ikke skje terrenngtransport i områder som er avsatt som nøkkelbiotoper hvis dette skader de biologiske verdiene.

Det kan kjøres i nøkkelbiotoper og BVO-områder dersom det er helt nødvendig for å gjennomføre planlagt skjøtsel. I tillegg kan skånsom nyttekjøring for andre formål skje. Terrenngtransport gjennom nøkkelbiotoper og BVO-områder skal avklares skriftlig med person med skogbiologisk kompetanse ved opprettelse eller revidering.

Stier og skiløyper, samt veger av kulturhistorisk interesse skal ikke benyttes som kjøretrasé der det er praktisk mulig å unngå dette. Det kan gjøres unntak fra denne regelen dersom stier og skiløyper er lagt i allerede opparbeidede kjøretraséer for skogsdrift, eller hvor det er nødvendig for å unngå dobbelttraséer og alternative kjøretraséer som vil ha større negative konsekvenser for miljøet og friluftslivet. Kjøreskader på stier skal søkes unngått.

Hjulspor som forårsaker vannavrenning og erosjon, kjøreskader i stier og skiløyper og andre vesentlige skader, skal utbedres så snart fuktighetsforholdene gjør dette praktisk mulig etter avsluttet bruk av kjøretrasé. Spesielt skal det ved avslutning av drift legges vekt på å unngå at vann blir stående i stier.

Kjøring i kantsoner mot myr, vann, bekker og elver unngås der det finnes alternativer.

Det skal ikke dannes hindringer for naturlige vannløp og fiskevandring.

Kravpunkt 15. Langsiktig virkesproduksjon

Kravpunktet skal sikre at skogarealenes mulighet for produksjon av trevirke og verdiskaping utnyttes på en tilfredsstillende måte, at vurderinger er gjort med et fremtidsperspektiv, samtidig som man tar langsiktige hensyn til karbonbinding og karbonlagring, biologisk mangfold og friluftsliv.

Krav

Vanlig omløpstid og minstealder for hogst

Tidspunktet for hogst har betydning for mange av skogens funksjoner og for interesser knyttet til skog. Vanlig omløpstid, forutsatt god sunnhet i bestandet, og minste bestandsalder for flatehogst og frøtrestillingshogst framgår av tabellen nedenfor. Hogsttidspunkt skal kunne tilpasses forholdene i bestandet og driftsmessige forhold og kan i visse tilfeller gå ned mot minste bestandsalder. På den annen side kan hensyn til skogens opptak og lagring av karbon gjøre det optimalt å overholde skogen lengre enn vanlig omløpstid.

Dette danner rammene for vurdering av hogsttidspunkt. Skogeier plikter å gjøre både en individuell vurdering av tilstand og økonomi i det enkelte bestand og å avveie dette opp mot andre interesser.

Bonitet H40	Vanlig omløpstid	Nedre aldersgrense * for hogst (totalalder)
23 +	60 år	45 år
20	70 år	50 år
17	80 år	60 år
14	90 år	70 år
11	100 år	80 år
8	110 år	85 år
6	120 år	95 år

*Hogst av yngre skog enn angitt som nedre aldersgrense kan imidlertid skje dersom hogsten skjer som følge av en lovlig omdisponering av arealet til annet formål, bestandstettheten er utilfredsstillende, eksisterende treslag ikke utnytter arealenes produksjonsevne på en tilfredsstillende måte eller hvis verditilveksten er liten eller negativ som følge av svekket sunnhet eller andre årsaker. Hogst ved lavere alder enn ovenfor angitt som nedre aldersgrense skal begrunnes og dokumenteres.

Heller ikke løvtredominert skog i yngre tilfredsstillende bestand kan sluttavvirkes i form av flater eller frøtrestillingshogst.

Foryngelse etter hogst

Ved planlegging av hogst skal foryngelsesmetode, herunder hogstform og mulighet for naturlig foryngelse, samt behov for markberedning, vurderes. Valget skal dokumenteres.

På arealer der en har planlagt naturlig foryngelse etter hogst, må det hogges på en slik måte at foryngelse kan etableres raskest mulig. Hvis en ikke lykkes med naturlig foryngelse, skal skogkulturtiltak settes i verk.

På arealer der en har planlagt planting eller såing etter hogst, skal det plantes eller såes så snart det er forsvarlig og praktisk mulig og senest innen 3 år, gitt at det ikke er gitt dispensasjon fra myndighetene.

Ungskogpleie

Behov for ungsogpleie skal vurderes.

Ungskogfelt skal følges opp, for å sikre god vekst og rask etablering av ny skog med tilfredsstillende tetthet.

Når ungsogpleie gjøres, skal det – basert på en vurdering av forventede klimaendringers effekt på vekst og skogstruktur på stedet – legges vekt på å utnytte arealenes muligheter for kvalitetsproduksjon, skape stabile bestand, og å bygge opp en skog som gir grunnlag for variasjon i avvirknings- og foryngelsesmetoder

Det skal tilstrebes barblending og holt med innslag av lauv der forholdene tillater det. Videre skal det tas hensyn til viltbeite, spesielt ROS-arter.

Det skal ikke felles over/i bekker, stier, veger, kulturminner og ut på jordbruksareal. Videre skal det ikke ryddes i kantsoner, med mindre inngrepet på sikt sikrer stabil, vekstkraftig og flersjiktet vegetasjonsbelte, jf. kravpunkt 27. Vannbeskyttelse

Forstyrrelse av hekkende rovfugl og ugler skal unngås, jf. kravpunkt 24. Hensyn til rovfugler og ugler.

Kravpunkt 16. Markberedning

Kravpunktet setter rammer for bruk og utførelse av markberedning der hensyn til skogforynging, klima, naturmangfold, friluftsliv og andre miljøhensyn balanseres.

Krav

Før markberedning kan gjennomføres skal hensyn til naturmangfold, friluftsliv, reindrift, kulturminner, erosjon og vannavrenning være vurdert, og arealer som ikke skal markberedes skal være avklart. Vurderingene skal kunne dokumenteres.

Arealer som ikke skal markberedes inkluderer:

- I myrskog, sumpskog og kildeskog
- Kalkskog (kalktrinn h-i etter Natur i Norge, NiN)
- I høgstaueskog
- På lavmark med humusdekke tynnere enn 3 cm og annen lavmark med betydning for reindriften
- I kantsoner
- Nærmere enn 5 m fra bekk med årssikker vannføring
- Nærmere enn 5 m fra kulturminnets registrerte avgrensning eller synlige ytterkant
- Innenfor kulturmiljøer
- Nærmere enn 2,5 m fra mye brukte stier
- I områder avsatt som biologisk viktige områder og nøkkelbiotoper
- Biologisk verdifulle «småområder» med gjensatt vegetasjon
- I fuktige søkk
- Utvalgte naturtyper og funksjonsområde for prioriterte arter jf. naturmangfoldloven

For områder der en etter ovenstående kan gjennomføre markberedning, og hvor tiltaket vil gi en vesentlig nytteverdi, gjelder disse kravene til gjennomføring:

Markberedningen skal tilpasses sted og landskap med den til enhver tid beste praktisk mulige metode og teknikk for å ta hensyn til naturmangfold, vannmiljø, karbonlagre, reindrift og friluftsliv. Flekkmarkberedning skal vurderes og foretrekkes.

Markberedning planlegges slik at vegetasjon i felt- og busksjikt i størst mulig grad hensyntas. Skade på liggende og stående død ved (gjelder ikke greiner, topper og småvirke) skal unngås.

I viktige friluftslivsområder skal hensyn til friluftsliv vurderes særskilt ved beslutning om markberedning og kun flekkmarkberedning kan benyttes.

Avflekingsareal

Det skal ikke markberedes mer enn det som er nødvendig for å få et tilfredsstillende antall egnede planteplasser. Tabellene angir maksimalt avflekingsgrad etter bonitet og ut fra det minimum avstand mellom stripene ved stripemarkberedning.

GRAN		Stripebredde, m			
		0,6		0,7	
Bonitet	Avflekingsgrad i %	Minste stripeavstand (m)		Minste stripeavstand (m)	
		1 m brudd	2 m brudd	1 m brudd	2 m brudd
G26	20	2,7	2,4	3,2	2,8
G23	20	2,7	2,4	3,2	2,8
G20	18	3,0	2,7	3,5	3,1
G17	18	3,0	2,7	3,5	3,1
G14	18	3,0	2,7	3,5	3,1
G11	16	3,4	3,0	3,9	3,5
G8	16	3,4	3,0	3,9	3,5
G6	16	3,4	3,0	3,9	3,5

FURU		Stripebredde, m			
		0,6		0,7	
Bonitet	Avflekingsgrad i %	Minste stripeavstand i m		Minste stripeavstand i m	
		1 m brudd	2 m brudd	1 m brudd	2 m brudd
F20	20	2,7	2,4	3,2	2,8
F17	20	2,7	2,4	3,2	2,8
F14	18	3,0	2,7	3,5	3,1
F11	18	3,0	2,7	3,5	3,1
F8	16	3,4	3,0	3,9	3,5
F6	14	3,9	3,4	4,5	4,0

Ved markberedning skal sammenhengende furer unngås. Furene skal normalt ikke gå dypere enn 20 cm. Stein som dras opp, kan imidlertid gjøre furene stedvis dypere. Økt avrenning, erosjon og endringer i dreneringsforhold skal unngås blant annet ved tilpasning av stripelengde og retning i forhold til terreng.

Følgende krav til oppløft gjelder:

- Det skal alltid kjøres med brudd i stripene på minimum en meter pr 10 meter
- Når humusdekke er tynnere enn 5 cm, skal det alltid kjøres med brudd i stripene på to meter pr 10 meter
- Ved markberedning for naturlig foryngelse skal det kjøres med brudd i stripene på to meter pr 10 meter

Kravpunkt 17. Treslagsfordeling

Kravpunktet skal sikre at treslagssammensetningen ivaretar både økonomiske, miljø- og friluftslivsmessige forhold

Krav

Treslagssammensetningen skal tilpasses voksestedet, samt forventede klimarelaterte endringer som vil påvirke treslagssammensetningen. Det skal legges til rette for at alle treslag som naturlig forekommer, finnes på eiendommen

Det skal tilstrebes et betydelig lauvtreinnslag med egne lauvtrebestand, lauvtrær i grupper og som enkelttrær, herunder gamle, grove lauvtrær, med mindre klimatiske og jordbunnsmessige forhold gjør dette vanskelig.

Det skal legges til rette for en vesentlig lauvtreandel ved foryngelse og ungskogpleie (jf. kravpunkt 15 – langsiktig virkeproduksjon), tynning og hogst (jf. kravpunkt 11).

Lauvtrær som livsløpstrær skal prioriteres, jf. kravpunkt 13 Livsløpstrær og døde trær.

Der forholdene ligger til rette for det, skal det tilstrebes en blanding av gran og furu.

Norske treslag som er sjeldne i området, skal ivaretas og/eller fremmes ved skogbrukstiltak.

Kravpunkt 18. Bruk av plantevernmidler

Kravpunktet skal sikre at sprøyting som et skogkulturtiltak begrenses og bare brukes der det er klart mer effektivt enn mekaniske metoder, at hensynet til landskapskvaliteter og opplevelsesverdier ivaretas. Det skal ikke brukes plantevernmidler i skogbruket som medfører risiko for helse eller miljø.

Krav

Ut fra et føre var-prinsipp skal sprøyting av skog som et skogkulturtiltak så langt som mulig unngås og underlegges en streng praksis.

Prinsippene i integrert plantevern skal legges til grunn for vegetasjonskontroll. Gjennom skogskjøtsel skal skogeier tilstrebe å minimere eller unngå bruk av kjemiske sprøytemidler. Dette gjøres ved variert og tilpasset bruk av hogstformer og skogkulturmetoder. Der det er absolutt nødvendig kan sprøyting skje når det er den eneste effektive, praktiske eller økonomiske metoden for å hindre oppslag av gras-, urte- og lauvvegetasjon som hindrer ønsket foryngelse. Skogeier eller sertifikatholder skal ha nødvendig kompetanse på IPV, jf. PEFC N 03.

Sprøyting skal ikke skje på vegetasjon som i gjennomsnitt er mer enn 2 meter høy.

Reglene over kan fravikes ved bekjempelse av fremmede arter.

Det skal ikke sprøytes nærmere enn 25 meter fra vann, bekker, elver, myrer, lavrik mark, nøkkelbiotoper, BVO-arealer, truede og nær truede naturtyper, eller områder med andre spesielle miljøverdier.

Valg av sprøytemiddel, påføringsmetode og påføringstidspunkt skal minimere risiko for skade på andre arter enn tiltenkt.

I mye brukte friluftslivsområder skal det legges vekt på at mulighetene for bær- og sopplukking, landskapskvalitetene og opplevelsesverdiene tilknyttet et variert lauvtreinnslag ikke reduseres vesentlig av tiltaket.

All bruk av plantevernmidler skal merkes i terrenget i samsvar med forskrift om plantevernmidler.

Plantevernmidler som brukes må være godkjent av Mattilsynet for det aktuelle formål. Bruk av plantevernmidler skal dokumenteres.

Brukere av plantevernmidler i skogbruket må ha sprøytesertifikat (autorisasjonsbevis). Ved bruk av plantevernmidler skal riktig utstyr brukes og de instruksjoner som er gitt av produsentene av midlene følges.

Bruk av biologiske bekjempelsesmidler

Bruk av biologiske bekjempelsesmidler skal begrenses til behov. Biologiske bekjempelsesmidler godkjent av Mattilsynet kan benyttes i samsvar med tilsynets retningslinjer. Bruk av biologiske bekjempelsesmidler skal dokumenteres, inkludert type og behandlet område.

Kravpunkt 19. Gjødsling og næringsbalanse

Kravpunktet skal sikre at gjødsling kun brukes der det gir økt skogproduksjon og økt karbonbinding, samtidig som det skjer på en forsvarlig måte slik at næringstap og næringslekkasje blir minst mulig og at hensyn til naturmangfold og føre var-hensyn ivaretas.

Krav

Skogeier skal påse at skogbruket drives på en måte som sikrer markas naturlige prosesser og langsiktige produksjonsevne opprettholdes. Næringstap og næringslekkasje skal være minst mulig. Bruk av gjødsel skal ikke være et alternativ til naturlig ivaretagelse av næringsstoffer i jorda.

Det skal ikke gjødsles på arealer som er preget av elementer som død ved, eller sjiktning, eller aldersvariasjon – som ofte følger av fravær av åpne hogster. Gjødsling kan skje på arealer der det har vesentlig positiv effekt på tilvekst og minimal negativ effekt på naturmangfold og vannkvalitet.

Der det kan dokumenteres at virkesproduksjonen vil øke vesentlig, kan det gjødsles på egnede, kalkfattige utforminger av vegetasjonstypene, bærlyngskog, blåbærskog, småbregneskog og storbregneskog. På alle øvrige vegetasjonstyper skal det ikke gjødsles.

Gjødsling skal ikke påvirke innsjøer, tjern, elver, bekker, myrer, lavrik mark, nøkkelbiotoper, BVO-arealer, truede og nær truede naturtyper, eller områder med andre spesielle miljøverdier. Det skal settes igjen en gjødslingsfri sone på 25 meter mot disse områdene (gjelder bekker med helårs vannføring) for å unngå avrenning.

For å sikre at gjødslingsfri sone overholdes skal det ved værforhold eller metoder som kan redusere presisjonsnivået benyttes en gjødsselfri sone på 50 meter.

Gjødsling skal ikke skje før snøsmeltingen er ferdig og før utgangen av august. For øvrig tilpasses gjødslingen til tidspunkt og værforhold som minimerer risikoen for næringslekkasje.

Bruk av gjødsel skal dokumenteres, inkludert type, mengde, dato og behandlet område.

Kravpunkt 20: Bruk av utenlandske treslag

Kravpunktet skal sikre at man avgrensner bruk og unngår spredning av utenlandske treslag for å ta hensyn til landskap, friluftsliv, biologisk mangfold og skogproduksjon/klima.

Krav

Ved påskoging og foryngelse etter hogst skal norske treslag benyttes. Utenlandske treslag kan kun benyttes på arealer der det har vært plantet utenlandske treslag for skogbruksformål tidligere.

Muligheten for bruk av utenlandske treslag er begrenset til bruk av treslagene sitkagran, lutzgran og lerk, og kun i kyststrøk fra Lindesnes til og med Troms.

Bruk av utenlandske treslag forutsetter at tiltaket er forhåndsgodkjent etter gjeldende lovverk og kartfestes.

Planting av utenlandske treslag forutsetter videre at man har erfaring fra forrige omløp som tilsier at:

1. bruk av treslaget vil gi vesentlig bedre produksjon enn med norske treslag og/eller er nødvendig for å sikre en tilfredsstillende foryngelse
2. bruk av treslaget ikke har vesentlig negativ påvirkning på landskap, friluftsliv og biologisk mangfold
3. spredning kan unngås eller holdes under kontroll
4. arealet har en driftsteknisk tilgjengelighet som gir økonomisk lønnsomhet på lang sikt og muliggjør fremtidig skjøtsel, spredningsbekjempelse og hogst.

Ved planting av utenlandske treslag kan det gjøres arronderings-endringer i bestand, så fremt dette ikke har vesentlig negativ innvirkning på de over nevnte hensyn og ikke øker det totale arealet vesentlig.

Før planting av utenlandske treslag igangsettes, skal skogeier identifisere om og kartfeste der det finnes bestand med utenlandske treslag på eiendommen, som ikke regnes som økonomisk drivverdig. På eiendommer med slike bestand, skal skogeier så langt rimelig selv fjerne disse, eller bidra til at disse fjernes der offentlige myndigheter legger økonomisk til rette for fjerning. Treslag og bestand med spredningsfare, samt risiko for spredning til biologisk viktige områder skal prioriteres.

Alle skogeiere med utenlandske treslag på eiendommen skal holde kontroll med uønsket spredning.

Skogeiere med frømodne bestand av utenlandske treslag skal kontrollere om det er uønsket spredning fra disse bestandene og gjennomføre tiltak for å fjerne slik spredning minst hvert 5. år. Der spredning fra disse bestandene har skjedd inn på naboeiendom skal skogeier ta kontakt med nabo for å avtale hvordan dette skal fjernes.

Når det oppdages utenlandske treslag på skogeiendommer hvor det ikke er plantet utenlandske treslag skal forekomster enten fjernes eller rapporteres til eier av bestandet som er kilden til spredningen. Der kilden ikke kan identifiseres, rapporteres funn til kommunen.

Ved foryngelse etter hogst av utenlandske treslag som ikke er listet opp her, eller der bruk av utenlandske treslag ikke skal videreføres, skal naturlig foryngelse fra forrige bestand bekjempes. Trær skal fjernes før de setter frø.

Rutiner for internkontroll av etterlevelse av dette kravpunktet skal dokumenteres.

Kravpunkt 21. Påskoging og treslagsskifte

Kravpunktet skal sikre at påskoging og treslagsskifte gjennomføres slik at tiltakene gir klimagevinst gjennom varig, netto økt karbonlagring i hele økosystemet, og skaper grunnlag for framtidig verdiskaping, samtidig som hensynet til andre miljøverdier ivaretas.

Krav

Påskoging og treslagsskifte skal gi grunnlag for et langsiktig lønnsomt skogbruk.

Langs kysten fra Lindesnes til Kirkenes kan påskoging og treslagsskifte bare skje i områder der slike tiltak tidligere har skjedd vellykket og i større omfang, og bare i forbindelse med framtidig lønnsomme driftstekniske løsninger. I slike områder kan også norsk gran gjenplantes etter sluttavvirkning av utenlandske treslag. Utenfor disse områdene, inkludert i kantsoner mot myr, vann og vassdrag, skal skogeier så langt det er rimelig fjerne forekomster av treslag som ikke er stedeegne.

Utforming av plantefeltene skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på å skape myke overganger mellom granskogen og områdene rundt, og det skal sikres minimum 20 % innslag av stedeegne treslag på eiendommen. På eiendommer større enn 500 daa skal treslagsskiftet areal ikke overstige 70 % av eiendommen.

Ved påskoging skal det tas hensyn til mye brukte stier og løyper slik at opplevelsesverdien knyttet til bruken av stien/løypa opprettholdes. Det skal ikke plantes nærmere enn 2,5 meter fra slike stier og skiløyper.

Det skal ikke skje treslagsskifte eller påskoging i:

- biologisk viktige områder (BVO), trua naturtyper på rødlista (inkludert flomskogsmark) eller områder med nøkkelbiotopkvaliteter.
- utvalgte naturtyper eller i økologiske funksjonsområder for prioriterte arter.
- furumyrskog på Vestlandet.
- sumpskog.
- edellauvskog, med unntak på vegetasjonstypen blåbær-eikeskog på lav bonitet.
- kalkskog (kalktrinn h-i etter Natur i Norge, NiN)
- i rik og fuktig høgstaudebjørkeskog med tilnærmet heldekkende undervegetasjon av høye urter og bregner.
- storbregneskog og isterviersamfunn nord for Saltfjellet.
- mandelpilkratt og doggpilkratt.
- gjenvokst kulturmark med særlige naturverdier.
- innenfor sikringssonen til kjente kulturminner.
- høstingsskog.
- kantsoner langs myr, vann og vassdrag.

Databasene Artskart og Naturbase skal være konsultert før påskoging eller treslagsskifte skjer. Tiltaket kan ikke gjennomføres hvis tiltaket skader livsmiljøet for en truet art eller skader truet naturtype eller verdiene i en registrert naturtype med A- eller B-verdi etter DN Håndbok 13, eller naturtyper med «sentral økosystemfunksjon» kartlagt etter Miljødirektoratets instruks med moderat til svært høy kvalitet. Eventuell påskoging eller treslagsskifte i ovennevnte forutsetter at person med skogbiologisk kompetanse har vurdert at tiltaket kan gjennomføres uten å forårsake skade av betydning for miljøverdiene.

Særskilte miljøverdier

Kravpunkt 22. Nøkkelbiotoper

Nøkkelbiotoper skal sikre livsmiljøer for arter vurdert som truet på den norske rødlisten.

Nøkkelbiotopene skal bevare arter som har spesielle krav til livsmiljø, og hvor livsmiljøene kan bli sjeldne på arealer der det drives skogbruk.

Krav

Etablering og forvaltning av nøkkelbiotoper

Nøkkelbiotoper skal kartfestes på eiendommer større enn 50 dekar produktivt, økonomisk drivbart areal. Nøkkelbiotopene skal dokumenteres i skogbruksplan eller miljøoversikt. Der skjøtselstiltak kan gjennomføres, skal det være beskrevet i skogbruksplanen eller miljøoversikten.

Metoden Miljøregistrering i Skog (MiS), eller annen offentlig godkjent metode, skal brukes ved kartlegging av livsmiljøer og utvelgelse av nye nøkkelbiotoper. Ved kartlegging av livsmiljøer og utvelgelse av nøkkelbiotoper skal det benyttes person med skogbiologisk kompetanse godkjent av sertifikatholder.

Ønsker skogeier å endre avgrensningen av en nøkkelbiotop eller å bytte en avsatt nøkkelbiotop med en ny nøkkelbiotop, må dette dokumenteres i skogbruksplanen eller miljøoversikten og godkjennes av sertifikatholder. Eksisterende nøkkelbiotoper kan kun erstattes med nøkkelbiotoper med tilsvarende eller høyere verdi for biologisk mangfold, og endring av avgrensning av nøkkelbiotop skal ikke ha vesentlig negativ påvirkning på verdien for nøkkelbiotopen.

Nøkkelbiotopene skal settes av urørt eller forvaltes på en måte som opprettholder, eller som forbedrer, forholdene for det biologiske mangfoldet. Der nøkkelbiotoper forvaltes på annen måte enn urørt, skal skjøtselstiltak utarbeides i samråd med person med skogbiologisk kompetanse godkjent av sertifikatholder. Nøkkelbiotoper kan ikke omdisponeres til andre formål hvis det ikke foreligger et offentlig vedtak som pålegger slik omdisponering. Omdisponering til beite kan gjennomføres forutsatt at det avsettes erstatningsareal jf. regler for erstatning av nøkkelbiotoper.

Hvis det blir bestemt at det skal gjennomføres ny kartlegging eller revisjon, er alle sertifiserte skogeiere pliktige til å delta. Vurdering av behov for revisjon og eventuelt revidering av miljøregistrering skal i utgangspunktet gjøres hvert 15. år, jf. retningslinjer for revisjon av miljøregistreringer. Slik vurdering skal godkjennes av sertifikatholder og dokumenteres.

Både ved revisjon av eksisterende og nye miljøregistreringer i skog skal eksterne kilder for miljøinformasjon i databasene Artskart, Narinbase og Naturbase vurderes, som indikatorer på at det her kan finnes viktige livsmiljøer. I tillegg til kildene listet opp under konsultasjon av miljødatabaser ved planlegging av hogst skal konsentrasjoner av minst fire ulike, skoglevende NT-arter som har skogbruk som kjent påvirkningsfaktor innenfor et areal på 10 dekar vurderes i denne prosessen.

Mulighetene for bruk av føre-var-rutine.

På eiendommer med mindre enn 50 dekar produktiv, økonomisk drivbart areal, skal det ved planlegging av hogst og skogbrukstiltak brukes føre-var rutine for å klargjøre om det finnes viktige

livsmiljøer. Kartlagte kvaliteter skal ivaretas, om nødvendig ved å avstå fra å hogge eller ved å ta nødvendig hensyn. Førre-var rutinen skal være godkjent av sertifisert tømmerkjøper.

Når det er krav om kartfesting av nøkkelbiotoper, kan hogst og andre skogbrukstiltak ikke gjennomføres før slik kartfesting er gjort. Dersom det foreligger plan om områdetakst med miljøregistrering i nær framtid kan det gis dispensasjon til å utføre kartleggingen når det skjer. I slike tilfeller brukes førre-var-rutinen.

Der det ikke tidligere har vært krav til kartfesting av nøkkelbiotoper (ved hogst av gran eller utenlandske treslag) innføres krav om miljøregistrering i løpet av en 15-års periode, med opplegg tilpasset lokale forhold.

Konsultasjon med miljødatabaser

Ved planlegging av hogst skal eksterne kilder for miljøinformasjon i databasene Artskart, Narinbase og Naturbase være konsultert. Der skogbrukstiltakene vil kunne berøre kartfestet miljø-informasjon, som listet opp under, og den kartfestede informasjonen ikke tidligere er vurdert i forbindelse med utvelgelse av nøkkelbiotoper, skal person med skogbiologisk kompetanse vurdere om det bør etableres en eller flere nøkkelbiotoper i området.

Informasjonen som i så tilfelle krever en vurdering er:

- truede arter
- truede naturtyper
- nasjonalt viktige naturtyper (A-verdi, eller tilsvarende verdisetting i Narin) etter DN Håndbok 13.
- Regionalt viktige naturtyper (B-verdi eller tilsvarende verdisetting i Narin) etter DN Håndbok 13
- naturtyper med «sentral økosystemfunksjon» kartlagt etter Miljødirektoratets instruks, med registrerte NiN- egenskaper som indikerer at det kan være viktige livsmiljøkvaliteter

Vurdering av behovet for å etablere nøkkelbiotoper baseres på MiS-metodikken eller annen offentlig godkjent metode.

Eventuell skogbruksaktivitet i utvalgte naturtyper og på arealer med forekomst av prioriterte arter skal skje etter reglene i naturmangfoldloven.

Dokumentasjon og rapportering

Nye nøkkelbiotoper skal rapporteres til databasen Sbase hos NIBIO, slik at informasjonen blir tilgjengelig i innsynsløsningen Kilden. Det samme skal gjøres ved eventuell endring av eller flytting av nøkkelbiotop.

Ved kartlegging, utvelgelse eller endring av nøkkelbiotoper, skal valg begrunnes og dokumenteres. Det samme gjelder ved valg og endring av skjøtselstiltak.

Kravpunkt 23: Biologisk viktige områder

Kravpunktet skal sikre ivaretagelse av biologisk viktige områder i skoglandskapet over tid.

Krav

Eiendomsstørrelse og krav

- For skogeiendommer over 1500 dekar produktiv skog skal minst 5 % av skogen avsettes og kartfestes som biologisk viktige områder senest i forbindelse med første skogbruksplanprosjekt.
- For skogeiendommer mindre enn 1500 dekar skal ivaretagelse av biologisk viktige områder dokumenteres gjennom statistikk fra Landsskogtakseringen på det minste mulige nivå, som gir representativt statistikkgrunnlag. Dersom overvåkingen viser at det er mindre enn 10 % biologisk viktige områder i overvåkingsområdet skal det iverksettes tiltak for å nå 10 % jf. krav til sertifikatholderne (PEFC N 03 – krav ved gruppesertifisering)

Krav til arealer som skal inngå i biologisk viktige områder

I tillegg til nøkkelbiotoper og skog vernet som naturreservat, landskapsvernområde eller nasjonalparker, kan skogeier velge blant de biologisk mest verdifulle arealene av følgende skogtyper for å oppfylle arealkravet:

- gammel skog / gammel naturlig forynget skog.
- kalkskog, også yngre kalkskog, der den forvaltes planmessig for å ta vare på arts mangfold
- sumpskog / myrskog
- edellauvskog
- hagemarkskog
- brannpåvirket skog
- kantsoner
- tresatt impediment innenfor eller inntil biologisk viktige områder (maksimalt 25 % av arealet)
- arealer med prioriterte arter
- utvalgte naturtyper eller truede naturtyper
- forekomst av truede arter (indikator for livsmiljø)
- konsentrasjoner av minst fire ulike, skoglevende NT-arter som har skogbruk som kjent påvirkningsfaktor innenfor et areal på ti dekar (indikator for livsmiljø)
- tiurleiker og andre viktige viltbiotoper
- hekkelokaliteter for rovfugl og ugler
- viktige naturtyper etter DN håndbok 13 og Miljødirektoratets instruks

Biologiske viktige områder skal settes av urørt eller forvaltes på en måte som opprettholder, eller som forbedrer, forholdene for det biologiske mangfoldet. Eventuelle skjøtselstiltak for å utvikle eller bevare verdiene i de biologisk viktige områdene skal godkjennes av person med relevant skogbiologisk kompetanse og dokumenteres.

Kravpunkt 24: Hensyn til rovfugler og ugler

Kravpunktet skal sikre at hekkeplasser for rovfugler og ugler kan opprettholdes over tid og at en unngår forstyrrelse i hekketida.

Krav

Før hogst skal skogeier sjekke med alle relevante, tilgjengelige kilder for å få kunnskap om hekkende rovfugler og ugler som krever spesielle hensyn, jf. tabellen under. Skogeier og sertifikatholder er forpliktet til å forholde seg til all mottatt informasjon.

Hekkeplass for rovfugler og ugler skal ha et hensynsområde der det ikke skal gjennomføres flatehogst eller frøtrestillingshogst (se tabellen nedenfor). Ved hogst inn mot en hekkeplass skal det unngås at hekkeklassen settes igjen som en «øy» i landskapet, og området skal tilpasses terrenget.

I tillegg skal det være en buffersone uten skogbruksforstyrrelse i hekketiden (se tabellen nedenfor). Person med skogbiologisk kompetanse og erfaring og kompetanse på rovfugler og ugler godkjent av sertifisert tømmerkjøper kan gjøre endring av hensynsområde, buffersone og tidsperioder uten forstyrrelse fra skogbruk. Buffersonen skal utvides der aktuell art varsler vedvarende som følge av skogbruksaktiviteten.

Art	Hensynsområde og hensynstid	Buffersone med tidsperiode uten skogbruksforstyrrelse
Hubro Kongeørn Havørn	Flatt og kupert terreng; radius minst 100 meter. Bergvegg og terreng brattere enn 60 grader; minst 100 m til hver side og 50 m fra foten av bergvegg eller det bratte terrenget. Hensyn skal tas uavhengig av når det sist var observert hekking på reirplassen.	Radius 400 m fra hekkeplass. 1. januar til 31. juli
Hønehauk Vepsevåk	Skogeier kan velge mellom 2 alternativer: 1. Fra 40-100 meter kan det gjennomføres lukket hogst. Hogsten utformes slik at en beholder eller utvikler sjiktning i bestanden og unngår innsyn til hekkeklassen. 2. Det avsettes et hensynsområde med radius på 80 meter uten hogst.	Minst 200 m i radius rundt hekkeklassen. Hensynsperiode: 1. mars til 31. juli

	Hensyn skal tas i 10 år etter siste kjente hekking eller så lenge reiret er noenlunde intakt eller blir tydelig pyntet. Fravær av hekking skal dokumenteres.	
Fiskeørn	Kan hogge inntil reirtreet. Minst ett stabilt livsløpstre av grov furu, fortrinnsvis med flat krone eller som for øvrig har potensial til å bli reirtre for fiskeørn, skal gjensettes.	Radius minst 200 m fra hekkeplass eller reir i bruk. 1. mars til 31. juli
Vandrefalk Fjellvåk Slagugle Lappugle	Flatt og kupert terreng; radius 50 m. Bergvegg og terreng brattere enn 60 grader; 50 m til hver side og 25 m fra fot bergvegg/det bratte terrenget. Hensyn skal tas i 5 år etter siste hekking.	Radius minst 200 m fra hekkeplass eller reir i bruk. 1. mars til 31. juli
Musvåk Lerkefalk	Radius 25 m. Hensyn i 5 år etter siste hekking.	Radius minst 50 m fra hekkeplass. 1. mars til 31. juli

Kravpunkt 25. Hensyn til tiurleik

Kravpunktet skal sikre at det tas hensyn til storfuglens spillplass eller tiurleik.

Krav

En tiurleik har minst to spillende tiurer. Leiker med ca. 5 aktive tiurer er normalt opptil ca. 50 dekar store. Større tiurleiker kan være opptil 100 dekar store, i enkelte tilfeller større.

Før hogst skal skogeier sjekke med alle relevante kilder for å få kunnskap om tiurleiker. Skogeier er forpliktet til å forholde seg til all mottatt informasjon.

Uavhengig av eiendomsstørrelse og eiendomsgrenser skal en tiurleik forvaltes slik at den kan fungere lengst mulig. Det kan gjennomføres hogst når det gjøres på en måte som ikke forringer forholdene på leiken. Vurdering av om det kan hogges og planlegging av hogsten skal gjøres i samarbeid med person med skogbiologisk kompetanse godkjent av sertifikatholder.

Avhengig av skogtype bør forvaltning av tiurleiken gjennomføres ut fra følgende:

- I glissen furu- eller barblandingsskog på låg bonitet. Hogst bør normalt ikke utføres.
- I furu- eller barblandingsskog på middels bonitet hvor skogen har vokst seg tett og skygger ut buskvegetasjon som gir skjul. Her kan hogst som bedrer forholdene utføres.
- I granskog på middels og høg bonitet hvor skogen har vokst seg tett og skygger ut buskvegetasjon som gir skjul. Hogst kan gjennomføres der det kan brukes lukket hogstform. I skog hvor det ikke kan brukes lukket hogstform skal skogen overholdes inn til den får svekket helse eller tiurene slutter å bruke leiken.

Ved hogst inn mot leiken, skal det unngås at leiken settes igjen som en «øy» i landskapet, og området skal gis en naturlig avgrensning.

I perioden april-mai skal skogsdrift unngås i områder med tiurleik.

Rundt tiurleiker hvor det er dokumentert 15 eller flere aktive tiurer skal det i samarbeid med person med skogbiologisk kompetanse og særlig kompetanse på storfugl lages en forvaltningsplan for fuglenes dagområder der avvirkning i stor grad gjøres gjennom bruk av lukkede hogstformer som bevarer kontinuitet i skogbildet og fremmer sjiktning, og der skogskjøtsel legger til rette for fremtidige lukkede hogster.

Der skogeier gjennom tynning har tilrettelagt for etablering av ny tiurleik av tilsvarende størrelse, og et tilsvarende antall tiur tar arealet i bruk, kan det etter avtale med sertifikatholder gjennomføres hogst av den gamle tiurleiken.

Kravpunkt 26. Hensyn til andre hekkende fugler

Kravpunktet skal bidra til å redusere forstyrrelsen av fugler i hekketida.

Krav

I hekketiden (normalt perioden mai, juni og juli) skal skogsdrift i skog av spesiell betydning for fuglelivet unngås, såfremt det ikke er nødvendig for å komme til bakenforliggende skog.

Disse skogtypene er:

- a) Gjengrodde områder som tidligere var åpne landskaper, dyrket mark eller beiteområder
- b) Kantsoner mot kulturlandskap, vannstrenger og våtmarksområder
- c) Myrskog og sumpskog
- d) Lauvtredominert skog

For eldre (hogstklasse 4 og 5), flersjiktet, lauvtredominert skog skal skogsdrift i denne perioden unngås. Med skogsdrift menes maskinell hogst av skogsvirke til industriformål av et visst omfang.

Skogsdrift i områder med kjente forekomster av revirhevdende fuglearter med små populasjoner skal under hekketiden til disse fuglene tilpasses slik at risikoen for negativ påvirkning reduseres. Hensyn kan rettes spesifikt mot fuglenes hekkeplass, eller mot viktige og/eller aktuelle hekkebiotoper.

Følgende fugler defineres som revirhevdende fuglearter med små populasjoner:

- a) Hvitryggspett (på Sørlandet og Østlandet)
- b) Dvergspurv
- c) Vierspurv
- d) Hortulan
- e) Lappsanger
- f) Trelerke
- g) Blåstjert

Kravpunkt 27. Vannbeskyttelse

Kravpunktet skal sikre vannkvaliteten i vann og vassdrag og bevare levesteder for arter som har naturlig tilhold ved eller i vassdraget.

Krav

Skogsdrift i og i nær tilknytning til vann, elver, bekker og våtmarksområder skal tilpasses slik at vannkvalitet og livsmiljøer ved og i vann bevares eller utvikles.

Kantsoner langs vann og vassdrag

Langs vann, elver og bekker med årssikker vannføring eller bredere enn en meter skal det bevares eller utvikles en flersjiktet/fleraldret kantsoner. Langs andre bekker skal buskvegetasjon og mindre trær spares for å sikre et vegetasjonsbelte.

Kantsonen skal være bred nok til å opprettholde kantsonens stabilitet og økologisk funksjon. Bredden kan variere langs én og samme kantsoner i tråd med naturlig variasjon i felt, og vegetasjonstype og terrengform skal være retningsgivende for utformingen. Med utgangspunkt i en bredde på 10-15 meter, justeres bredden for følgende:

- Edellauv-, høgstaude-, storbregne- og sumpskog – vesentlig bredere (25-30 meter)
- Tørre vegetasjonstyper eller bratt terreng mot vassdraget - smalere kantsoner.
- Énsjiktet furuskog - ned mot 5 meter.
- 1-2 meter brede bekker - ned mot 5 meter

For å fange opp de spesielle forholdene som oppstår i periodevis oversvømte arealer, skal alt oversvømmingsareal inngå i kantsonen.

Kantsoner skal normalt stå urørt. Eventuell hogst i kantsonen skal fremme stabilitet, sjiktning og naturlig treslagsfordeling. Utenlandske treslag fjernes, mens lauvtrær og stabile trær spares. Hogst i kantsonen skal dokumenteres.

Énsjiktet, ustabil granskog i kantsoner kan hogges med sikte på å etablere stabilitet, sjiktning og naturlig treslagsfordeling. Stabile trær skal spares, og det tas særlig hensyn langs viktige gytebekker. Slik hogst skal begrunnes og dokumenteres. Det skal søkes dispensasjon der det er krav om dette etter lovverket.

Av hensyn til friluftsliv, viktige kulturlandskap, trafikksikkerhet eller driftstekniske nødvendigheter kan kantsonene stedvis åpnes. Unntakene skal begrunnes og dokumenteres.

Andre hensyn til vann

Følgende krav skal ivareta hensynet til vannressursene:

- Ved planlegging i skogbruket skal det legges vekt på å ivareta hensyn til vannressursene, gytebekker for anadrom laksefisk og vassdrag med elvemusling, jf. kravpunkt 3 «Planlegging i skogbruket».
- Det skal legges vekt på å unngå forurensing av vann og vassdrag, jfr. kravpunkt 12 «Avfall og forurensning». Drivstoff skal f.eks. ikke lagres nærmere 50 meter fra vannkilde.
- Ved gjødsling i skog skal det legges vekt på å unngå avrenning mot vassdrag bl.a. ved å sette igjen en gjødslingsfri sone på 25 meter mot vann, elver og bekker (50 meter ved lav spredningspresisjon), jf. kravpunkt 19 «Gjødsling og næringsbalanse».
- Markberedning skal skje skånsomt og ikke nærmere enn 5 meter fra bekk med årssikker vannføring, jf. kravpunkt 16 «Markberedning»

- Ved grøfterensk og suppleringsgrøfting skal vannet ikke ledes rett ut i bekker, elver og vann, jf. kravpunkt 28 «Myr og sumpskog»
- Det skal legges vekt på å unngå og eventuelt utbedre hjulspor som forårsaker vannavrenning og erosjon. Ved kryssing av elver og bekker med skogsmaskiner skal det legges vekt på å unngå kjørespor som fører til erosjon ut i elva/bekken, jfr. kravpunkt 14 «Terrengtransport».
- Hogstavfall skal ryddes bort fra bekker, elver og vann, jfr. kravpunkt 11 «Hogst»

Kravpunkt 28. Myr og sumpskog

Kravpunktet skal sikre at klima, naturmangfold og økologiske funksjoner til myr, myrskog og sumpskog ivaretas ved skogbrukstiltak.

Krav

Grøfting

Nygrøfting av myr og sumpskog skal ikke skje. Rensk og justering av eksisterende grøftesystem i tidligere myr og sumpskog kan ved behov skje der dette har resultert i produktiv skog, så sant det ikke:

- a) Drenerer arealer som ikke var berørt av det opprinnelige grøftesystemet
- b) Avsettes til restaurering i eiendommens biologisk viktige områder
- c) Skjer på mark som er en utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven eller der myndighetene vil finansiere restaurering av våtmark
- d) Skjer i trua naturtyper med rimelig intakte verdier
- e) Endrer hydrologien i biologisk viktige områder og verneområder

Vurderingene skal dokumenteres.

Vann fra grøfter skal ikke ledes rett ut i bekker, elver eller andre vannmiljøer. Hvor avrenning fra grøfter har en negativ påvirkning på vannmiljøet skal det gjennomføres tiltak for å redusere eller forhindre videre skade.

Der elver, bekker, vann, myrer eller andre våtmarksområder, samt deres nettverk er skadet av tidligere tiltak, skal skogeier tillate at det kan utføres restaurering der det ikke reduserer skogproduksjon eller andre verdier på eiendommen.

Hogst

Så langt det er mulig av hensyn til stabilitet og foryngelse, skal lukkede hogster brukes i sumpskog og myrskog og i overgangssonen mot fastmark. Der ordinær lukket hogst ikke er mulig kan småflatehogst benyttes.

Det skal ved skogbehandling legges vekt på å ivareta de økologiske funksjonene til alle myrer og sumpskoger, uavhengig av størrelse. Buskvegetasjonen er særlig viktig. Det er ikke krav om tilpasninger av hogstform for myrer og sumpskoger mindre enn 2 dekar.

Kantsone mot myr

Der det er naturlig grunnlag for det, skal en ved hogst og skogbehandling bevare eller utvikle en flersjiktet kantsone langs myrer. Det skal legges til rette for en stedegen treslagssammensetning i kantsonen. Kantsone skal stå på fastmark, men trær på myra kan tas med i vurderingen mht. kantsonens økologiske funksjon.

Det er viktig å skape stabile kantsoner. Bredden må tilpasses forholdene på stedet og kan variere innen en og samme kantsone. Bare unntaksvis vil det være behov for kantsoner med bredde på mer enn én trehøyde. Mot myrer skal vegetasjonstypene og terrengform være retningsgivende for kantsonenes bredde. Med utgangspunkt i en kantsonebredde på 10-15 m bør en justere for følgende:

- Edellauv-, høgstaude-, storbregne- og sumpskog – vesentlig bredere (25-30 meter).
- Bratt terreng mot myr - smalere kantsone.
- Tørr vegetasjon og tørt terreng mot myr - smalere kantsone.
- Énsjiktet furuskog - smalere kantsone.
- Tett sjiktet lauvskog mot myr - smalere kantsone.
- Énsjiktet granskog - svært smal kantsone.
- Mindre myrer - ned mot 5 meter.

Det er ikke krav om etablering av kantsoner mot myrer mindre enn 2 dekar.

Kravpunkt 29. Brannpåvirket skog

Kravpunktet skal sikre livsbetingelser for arter som har brent skog som livsmiljø. Det er et mål å øke omfanget av livsmiljøer knyttet til brent skog, både i det drevne skogarealet og i verneområder.

Krav

Ved skogbranner i eldre skog der mer enn 5 dekar er brannpåvirket, skal 5 dekar av de mest biologisk verdifulle områdene med brannpåvirket skog pr. eiendom settes igjen urørt i 10 år. Ved skogbranner i eldre skog på arealer mindre enn 5 dekar settes hele arealet igjen urørt i 10 år.

Avsatt brent skogareal skal i løpet av 10-årsperioden vurderes varig avsatt som nøkkelbiotop, jf. kravpunkt 22 - Nøkkelbiotoper.

Ved skogbranner større enn 50 dekar skal avsetning av arealer vurderes av skogbiologisk fagkompetanse og være faglig begrunnet.

Kravpunkt 30. Kulturminner og kulturmiljøer

Kravpunktet skal sikre at det tas hensyn til kulturminner og kulturmiljøer iht. kulturminneloven.

Krav

Kulturminner

Alle kulturminner fra før 1537 og alle samiske kulturminner fra år 1917 eller eldre er automatisk fredet, jf. kulturminneloven. I tillegg skal skogeier ta hensyn til andre kjente og verdifulle kulturminner.

Det er skogeiers ansvar å gjøre seg kjent med hva som er registrert av kulturminner i skogen, jf. databasene Askeladden eller Kulturminnesøk, og ta hensyn ved hogst og skogbehandling. Regional kulturminnemyndighet skal konsulteres hvis hogst eller andre skogbrukstiltak kan komme i konflikt med fredet kulturminne.

For andre ikke fredete kulturminner kan det i tillegg sees hen til kommunens kulturminneplan, der dette er utarbeidet.

Der det i forbindelse med skogbrukstiltak observeres kulturminner som antas å være automatisk fredet som ikke er kjent på forhånd, må også disse merkes av i terrenget og rapporteres til fylkeskommunen, jf. kulturminneloven.

Normalt kan skog avvirkes på eller ved kulturminner. Størst risiko for ødeleggelse av kulturminner er ved terrengkjøring med lassbærer. Slik kjøring bør ikke gjøres nærmere kjent kulturminne enn 5 meter.

Det skal ikke markberedes nærmere enn 5 m fra kulturminnets registrerte avgrensning eller synlige ytterkant og innenfor registrerte kulturmiljøer. Dersom det er angitt en større sikringszone for kulturminnet enn 5 meter, skal denne følges, med mindre annet er avtalt med regional kulturminnemyndighet.

Kulturminner kan ta skade av vindfall. Livsløpstrær bør derfor normalt ikke avsettes innenfor sikringssonen til kulturminner. Stabile trær av spesiell betydning for kulturminnet skal spares.

Det kan plantes innenfor sikringssonen til kulturminnet, forutsatt at skogen som plantes kan skjøttes og avvirkes uten at man behøver å kjøre i sikringssonen.

Det bør ikke plantes i sikringssonen til kulturminner hvor det kan være viktig for opplevelsesverdien at kulturminnet skal synes eller hvor kulturminnet kan ta skade av skogetableringen. Dette gjelder følgende kulturminner inklusive sikringssoner:

- Gravhauger og gravrøyser
- Slagghauger
- Gravfelt
- Hustuffer
- Veger og vegfar

Kulturmiljøer

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng (jf. kulturminneloven §2).

Avvirking og foryngelse av skog innenfor kulturmiljøer (jf. kulturminneloven §2) skal avklares med regional kulturminnemyndighet i forkant av drift.

Forklaringer

Hensikten med forklaringene er å unngå uklarhet rundt eller feilaktig tolkning av kravpunktene, bl.a. ved å definere toleransegrenser ved etterlevelse av enkelte av kravpunktene.

Det er forklaringer knyttet til følgende kravpunkter:

Kravpunkt 1. Forvalteransvar og skogsertifiseringsavtale

Det er i kravpunktet satt krav om at det skal foreligge en underskrevet skogsertifiseringsavtale som regulerer plikter og ansvar for å etterleve Norsk PEFC Skogstandard. Kravet til innholdet i en slik avtale er beskrevet i PEFC N 03.

Plikten til å bidra til finansiering av fellestiltak for kunnskapsutvikling i skogbruket oppfylles ved at skogeier plikter å betale skogbrukets FoU-avgift til Stiftelsen Skogtiltaksfondet.

Kravpunkt 3. Planlegging i skogbruket

I kravpunktet er det lagt til grunn at planlegging og gjennomføring av skogbruksaktivitet på eiendommen skal være basert på et mål om å drive et langsiktig og bærekraftig skogbruk som ivaretar hensynet til skogeiers økonomiske avkastning.

Dette forutsetter at det tas utgangspunkt i markedsmulighetene på kort og lang sikt. Dagens markedssituasjon for ulike sortimenter og tilgjengelige markedsanalyser knyttet til etterspørsel etter ulike sortimenter og nye markedsmuligheter legges derfor til grunn for planleggingen i skogbruket. Planleggingen må også ta hensyn til annen økonomisk aktivitet skogeier har på arealene, som f.eks. utmarksturisme.

For skogeiere som har en tradisjonell skogbruksplan, vil det være naturlig å bruke de skogfaglige opplysningene i denne både ved operativ og langsiktig planlegging i skogbruket. For skogeiere som ikke har slik plan, vil de skogfaglige dataene som ligger i databasene Gårdskart og Kilden (spesielt SAT-SKOG data) være tilstrekkelig til å dekke kravet om opplysninger om skogressursene.

Også de nødvendige opplysningene om miljøverdier vil i all hovedsak være tilgjengelig i offentlige databaser. Unntaket er tiurleiker og reirplasser for rovfugler og ugler der skogeier vil kunne måtte innhente opplysninger på annen måte, jf. kravpunktene 24 og 25.

Kravpunkt 5. Skogsveger

I større sammenhengende skogarealer med lite omfang av tekniske inngrep og som er spesielt viktig for biologisk mangfold eller friluftsliv, skal nye skogsbilveganlegg normalt unngås. Det kan søkes PEFC Norge om dispensasjon. Ved vurdering av områdenes viktighet for biologisk mangfold skal det blant annet legges vekt på om området inneholder miljøverdier som er mangelfullt fanget opp i vern. Ved vurdering av områdenes viktighet for friluftsliv skal det legges vekt på om fravær av inngrep gjør området spesielt attraktivt for friluftsliv.

Kravpunkt 11. Hogst

Hensynet til stier og skiløyper gjelder stier og skiløyper som er merket, framgår av kartserien N50 eller har tilsvarende bruk eller framstår tydelige i terrenget.

Kravpunkt 12. Avfall og forurensing

Det er egner regler for bruk av mobile drivstofftanker større enn 1000 liter og for merking av tanker.

Kravpunkt 14. Terrenghtransport

Det er svært viktig at hjulspor som forårsaker vannavrenning og erosjon og kjøreskader i stier og løyper utbedres så raskt som mulig. Også andre vesentlige skader skal utbedres, men ved vurdering av om hjulsporet er av en slik karakter bør det legges avgjørende vekt på om hjulsporene vil kunne skape reaksjoner hos allmennheten.

Kravpunkt 15. Langsiktig virkesproduksjon

Kun når det er finnes kunnskap om når et areal er plantet, vil en kunne vite nøyaktig hvor gammel skogen er. Det skal ikke være nødvendig med omfattende målinger for å bestemme skogens alder, jf. kravet om minstealder for hogst.

Det er satt som krav at valg av foryngelsesmetode skal dokumenteres ved planlegging av hogst. Dette er nødvendig for at gruppesertifikatholder skal kunne etablere rutiner som sikrer at planlagt planting faktisk blir utført. Rutinene skal tilpasses utfordringene i området, jf. bl.a. resultatene fra myndighetenes resultatkontroll. Målet er å sikre at planting også blir gjort når det ikke er inngått kontrakt om planting når det hogges.

Kravpunkt 16. Markberedning

Ved markberedning mot bekk og sti er det en toleranse på hhv. 1,0 og 0,5 meter i forhold til den minimumsavstand som er satt.

Kravpunkt 18. Bruk av plantevernmidler

Normalt er kravet om at det ikke skal brukes svært giftige eller skadelige plantevernmidler sikret så lenge man bare bruker plantevernmidler som er godkjent av Mattilsynet for det spesifikke formålet. Anvendelse av klorerte hydrokarboner er uansett ikke tillatt. Det samme gjelder for WHO type 1A og 1B plantevernmidler, med mindre det ikke finnes andre tilgjengelige alternativer. En støtte for vurdering av et plantevern-middels giftighet finnes også i FSC Lists of highly hazardous pesticides (FSC-POL-30-001a EN).

Integrert plantevern er overveielse og bruk av alle tilgjengelige teknikker og metoder som lar seg forene for å forhindre skadegjørere fra å utvikle seg, og som holder bruken av plantevernmidler og andre former for inngrep på et økonomisk og økologisk forsvarlig nivå, samtidig som risikoen for menneskers helse og for miljøet reduseres eller minimaliseres. Integrert plantevern i skog bygger på de 8 hovedelementene:

1. Forebygging
2. Overvåking
3. Beslutningsgrunnlag
4. Bruk av ikke kjemiske metoder
5. Valg av plantevernmiddel
6. Redusert bruk av plantevernmidler
7. Resistens
8. Evaluering

Kravpunkt 19. Gjødsling og næringsbalanse

Værforhold: Det skal ikke gjødsles om det er meldt styrtregn, ved langvarige tørkeperioder eller i sterk vind.

Askegjødsling i skog er ikke regulert i dag. Ved offentlig regulering som muliggjør tiltaket bør det lages retningslinjer for dette.

Kravpunkt 21. Påskoging og treslagsskifte

Kulepunkt 7 i kravpunktet: Kravpunktet beskriver at det er den rike og fuktige delen av høgstaudebjørkeskogen, med tilnærmet heldekkende undervegetasjon av høye urter og bregner, som skal unntas fra påskoging og treslagsskifte. Dette er bjørkeskog som miljømessig (rik og fuktig) ligger nærmest rik sumpskog og flommarksskog.

Det er aktuelt å definere denne delen av høgstaudeskogen og skogtypen «de mest kalkrike skogene» nærmere i veiledning til standarden, med utgangspunkt i NiN-systemet (Naturtyper i Norge).

Kravpunkt 22. Nøkkelbiotoper

Metoden

Det er i standarden forutsatt at framtidig utvelgelse av nøkkelbiotoper baseres på offentlig godkjent metode for utvelgelse av nøkkelbiotoper. I dag gjelder dette metoden Miljøregistrering i Skog (MiS). Denne metoden innebærer at definerte livsmiljøer blir registrert og at det med utgangspunkt i denne registreringen foretas en utvelgelse og avgrensning av nøkkelbiotoper. Om annen metode blir godkjent, skal det lages egne retningslinjer for hvordan denne skal implementeres iht. teksten i kravpunktet.

Avgrensning og toleranse

Det er ikke krav til at nøkkelbiotoper skal merkes med fastpunkter i skogen. Det medfører at det ikke vil foreligge noen eksakt grense i skogen, bortsett fra der den følger bekk, vei eller lignende. Grensen vil være avgrensningen på et kart.

Hogstinggrep i nøkkelbiotopene der en tar utgangspunkt i normal nøyaktighet ved bruk av GPS, skal ikke skje.

Dersom det viser seg at nøkkelbiotopens avgrensning på kart er feilaktig, skal dette rettes opp før hogst skjer. Flyttingen skal være godkjent av sertifikatholder. Nøkkelbiotop avgrenset mot veg er ikke til hinder for normalt vegvedlikehold, som ikke påvirker miljøkvalitetene i nøkkelbiotopen vesentlig. Normalt veivedlikehold er vedlikehold som forutsetter å holde veien i den veiklasse den er bygget som.

Konsultasjon med miljødatabaser

Konsultasjonen med databasene Artskart, Narinbase og Naturbase har som hensikt å avklare om en planlagt hogst kan berøre:

- truede arter
- truede naturtyper
- nasjonalt viktige naturtyper (A-verdi, eller tilsvarende verdisetting i Narin) etter DN Håndbok 13.
- Regionalt viktige naturtyper (B-verdi eller tilsvarende verdisetting i Narin) etter DN Håndbok 13
- naturtyper med «sentral økosystemfunksjon» kartlagt etter Miljødirektoratets instruks, med registrerte NiN- egenskaper som indikerer at det kan være viktige livsmiljøkvaliteter

Eventuell skogbruksaktivitet i utvalgte naturtyper og på arealer med forekomst av prioriterte arter skal skje etter reglene i naturmangfoldloven.

Registrering av truede arter og naturtyper i henhold til punktlista over skal brukes til å avklare om det er behov for å etablere nye nøkkelbiotoper i området.

Revisjon av nøkkelbiotoper

Ved krav om ny kartlegging av livsmiljøer etter MiS-metoden og/eller revisjon av nøkkelbiotoper i et område, skal det foreligge dokumentasjon på at det er nødvendig. Analysen som dokumenterer behovet for revisjon skal være basert på gjeldende instruks for registrering, rangering og utvelgelse av livsmiljøer etter MiS-metodikken, og skal omfatte et geografisk avgrenset område.

Kravpunkt 24. Hensyn til rovfugler og ugler

Hensynene er knyttet til «naturlige» hekkeplasser, og utsatte rugekasser, kunstige reir og reirplattformer satt opp i samråd med skogeier. Det må i henhold til naturmangfoldloven tas hensyn alle steder der hekking pågår av ovennevnte arter, uansett tillatelse.

Hensynsområder og bufferzoner uten skogbruksforstyrrelse er definert som radius fra hekkeplass. Det kan tas hensyn til terrengforhold og arrondering av hogstarealet ved vurdering av hvor disse grensene går. Slik tilpasning skal gjøres av person med skogbiologisk kompetanse med erfaring og kompetanse på rovfugler og ugler og være dokumentert. Totalarealet skal imidlertid ikke reduseres.

Det er ikke nødvendig med nøyaktig oppmåling av områdene. Bruk av GPS er tilstrekkelig.

I bufferzoner uten skogbruksforstyrrelse kan det ikke gjennomføres skogsdrift, markberedning eller motormanuell ungskogpleie i den angitte tidsperioden. Kravpunktet er ikke til hinder for bruk av veier i området.

Kravpunkt 25. Hensyn til tiurleiker

Hensynene gjelder selve tiurleiken. Det er likevel i kravpunktet satt som krav at det ved hogst inn mot leiken skal unngås at leiken settes igjen som en «øy» i landskapet. Unntaket her er hvis leiken er omgitt av hogstflater og ensaldret granskog som ikke kan overholdes 15-20 år fram i tid.

Kravpunkt 27. Vannbeskyttelse

Det er i kravpunktet henvist til en rekke andre kravpunkt hvor det er krav som skal ivareta hensynet til vannressursene. Det er ordlyden i disse kravpunktene som gjelder som krav.

Der det er krav om det skal det søkes om dispensasjon etter vannressursloven § 11. Søknad sendes til aktuell statsforvalter.

Kravpunkt 30. Kulturminner og kulturmiljøer

Det er nulltoleranse mot terrengkjøring og markberedning nærmere enn 5 m mot fredete kulturminner, med mindre dette er forhåndsavklart med kulturminnemyndighet.